

NOTA A L'EDICIÓ

Ramon Balasch

580

Sobre el títol

Aquest llibre es titula *De la fusta a la fusta. La història del Grup Derivados Forestales (1942-2006)*, perquè la història del Grup va de la fusta a la fusta, de la fusta dels boscos del Montseny i del Montnegre de Sant Celoni, que van alimentar els forns de 1942 a 1982, fins al projecte més emblemàtic de Surroca, la factoria de taulers d'Utiel (1984-2002) que transformava els residus de la fusta en nova fusta. I va estar a un pas d'avançar en el disseny i la fabricació de mobiliari modular.

From Wood to Wood va ser el títol d'un vídeo fundacional, presentat al Seminari Tècnic Internacional de Jakarta, amb l'objectiu de vendre tecnologia, el novembre de 1996. En tornar d'una pausa en la conversa entre Àngel Surroca i Jaume Reig, aquest li va fer un petit obsequi carregat de records i li va dir: «Mira, Àngel, què t'he portat. És el vídeo *From Wood to Wood* que vam fer i que va servir per ensenyar al món en cinc minuts el camí que va de la carbonització de la fusta a la fabricació de taulers.» Un camí que va de Sant Celoni a Utiel, passant per tots els productes del formol i el paraformol (Fydsa, Almussafes), les pols de moldeig (Aicar, Cerdanyola del Vallès), la penta i la dipenta (Polialco, Tortosa), amb les coles i les resines com a font d'innovació permanent i competitivitat imbatible, com es va comprovar en l'elaboració dels taulers (Utiel, S.A., Utiel, València). I, encara, la fabricació d'un producte de venda al detall com les pastilles per a piscines fabricades a Delsa (Llerona). En aquest context de projectar el Grup Derivados Forestales al món, es va comptar amb un vídeo i una publicació, molt impactants, del Ramon Vinyes, que va ser la presentació més adient del Seminari Tècnic Internacional *Formaldehyde*.

De la fusta a la fusta és el viatge al cor dels boscos que defineix l'aventura vital i empenedora d'Àngel Surroca, la pràctica i la lírica d'un creador de riquesa que ha sabut transformar la seva vida amb la incontenible recerca de la bellesa i de l'art.

De la fusta a la fusta unifica el relat de tres generacions de directius en un llibre singular amb la veu dels seus protagonistes, que han compartit conversa directa enregistrada amb Àngel Surroca per posar en comú les seves experiències, o bé indirecta per mitjà de correus electrònics i missatgeria instantània. Com a mètode per explicar un projecte industrial d'aquesta envergadura, de més de cinquanta anys de durada, sense participació de la raó social que el va crear i sostenir, és un cas únic, sense precedents.

Aquí es repassa breument, d'entrada, el perfil biogràfic d'Àngel Surroca Surroca, artífex del Grup Derivados Forestales (1954-2006), així com les seves deu revolucions en el camp empresarial. Al llarg d'aquests 52 anys va actuar amb el càrrec de conseller director general des de 1960 fins a la seva jubilació el 2002, amb plens poders des de 1960 fins a 1984, com a administrador únic entre 1985 i 1997 i sempre com a referent fins al 2006.

A continuació s'aborda la trajectòria sense mitificacions ni ocultacions de Pere Mir Puig, conseller delegat de Derivados Forestales, S.A., des de 1947, sota diverses presidències, fins a la mort del president de la companyia Miquel Pich Aguilera el 1972. Els anys anteriors havia anat adquirint les accions de la resta de socis fundadors, sense que se'n conservi cap rastre de les transaccions. El 1972 es converteix en president i administrador únic de Derivados Forestales, S.A., quan ell, amb la seva dona Núria Pàmias Gibert i el seu sogre Josep Pàmias Corrons, era pràcticament l'únic accionista de l'empresa matriu i de totes les noves empreses del Grup, creades a l'esquena del seu sogre i dels altres accionistes.

Després s'expliquen els seus 24 anys a Suïssa (1978-2002), l'existència de Cellex Chemie AG al paradís fiscal de Luxemburg i el testament fins ara no fet públic, autèntics forats negres del seu univers.

En aquest context, es mostra la perplexitat davant la mort anunciada de la Fundació Privada Cellex de Pere Mir, fixada per al 2020, i davant la gestió dels fons heretats. Es té constància que la xifra dels seus actius es mou dins una forquilla que va de 400 a 600 milions d'euros.

Finalment es reivindica l'autèntic mecenatge de tots els protagonistes del Grup Derivados Forestales que van crear la fortuna de Pere Mir i van donar la seva vida per la continuïtat i la perdurabilitat de la companyia. Tots ells s'han unit en l'elaboració d'aquest llibre compartint un singular esperit d'Equip. L'esperit de l'Equip Surroca sobreviurà.

I

ÀNGEL SURROCA SURROCA, EL CONSELLER DIRECTOR GENERAL I ARTÍFEX DEL GRUP DERIVADOS FORESTALES

Perfil biogràfic d'Àngel Surroca Surroca

Àngel Surroca Surroca (Girona, 1935), un home fet a si mateix, és l'emprenedor que va ser l'artífex i el motor de l'expansió d'un grup excepcional de companyies que emergien d'una minúscula empresa, Derivados Forestales, S.A., nascuda a Sant Celoni el 1942.

Fill de Francesc Surroca Puig i Carme Surroca Casas, va néixer al cor de la vella Girona el 24 de febrer de 1935, però el maig, els pares, urbanites de primera hora, es van traslladar a Cervià de Ter i allà va viure els estralls de la Guerra Civil i de la postguerra, tal com relata en el llibre *Francesc Surroca Puig (1903-1951), combatent per la República*. Amb l'adn numèric a les venes, el seu pare va arribar a ser delegat del Banc de Catalunya (1925-1931) a Girona, emprenedor d'una granja avícola, secretari d'ERC a les comarques gironines (1933-1938), empresonat dos mesos pel 6 d'Octubre a Girona, administrador de la Central Llitera Municipal de Girona el 1935. Durant la Guerra Civil va ser membre de la Comissió de Banca i Borsa, del Comitè de Finances, de la Subdelegació d'Economia, administrador de la Federació de Sindicats Agrícoles de Catalunya, a Girona. Però, patriota abans que aprofitat, va participar en la lluita al front del Segre, on va ser capturat i internat al Camp de Concentració de la Magdalena, Santander. Traslladat a la Presó de Girona, va ser sotmès a un judici sumaríssim i condemnat a mort el febrer de 1940, just quan el seu fill Àngel complia els cinc anys, i ara en fa més de vuitanta d'aquells fets ignominiosos. Posteriorment Francesc Surroca Puig tot sol es va guanyar l'indult (1941) i la llibertat provisional (Nadal de 1943).

En sortir en llibertat, el gener de 1944, va haver d'afrontar una nova denúncia que el va obligar a viure en la clandestinitat a Barcelona, fins que el 1947 un cop de sort el va convertir en un home clau en la refundació de Derivados Forestales, perquè va rebre de Pere Madí l'encàrrec de fer-ne la primera auditoria.

El gener de 1948 tota la família Surroca-Surroca s'havia finalment reunificat a Barcelona. El fill gran, el Jordi, va portar la comptabilitat de Síntor, l'empresa de Pere Mir, que un dia també va conèixer el fill petit, l'Àngel, que va superar amb èxit un senzill examen.

Així ho evocava Àngel Surroca en el «Liminar» del llibre a la memòria del seu pare:

També vull tenir un record entranyable per a Pere Madí Rusiñol, amic del meu pare des de 1929 i potser abans, que va encarregar-li la primera auditoria comptable de Derivados Forestales, S.A., el 1947. Estic segur que les seves gestions el van afavorir en gran manera. Gràcies a ell, el meu pare i els seus dos fills Jordi i jo mateix vam conèixer Pere Mir Puig, quan tots dos eren els consellers delegats de la companyia acabada de refundar. I a partir d'aquí va començar una altra història, que m'agradaria explicar en un proper llibre.

I aquest és el «proper llibre».

Pere Mir, dos mesos després de casar-se, va ser nomenat conseller delegat de la minúscula i deficitària companyia de Sant Celoni refundada el 1947 pel sogre i els seus amics seders. En aquell moment va fer uns plantejaments avançats per al seu temps: va viatjar, va comprar, va copiar i va millorar la maquinària de segona mà i els coneixements de la belga Lambiotte i l'alemanya Degussa. Compatibilitzava aquest càrrec amb la direcció de la seva empresa Síntor i amb unes classes com a professor a l'Escola Industrial.

583

Justament el curs 1950-1951 l'adolescent Surroca, amb quinze anys, va començar els seus estudis de peritatge mecànic a l'Escola Industrial. En el moment dels exàmens de final de curs, l'1 de juny de 1951, ara fa més de 70 anys, la situació familiar dels Surroca experimenta una sotragada brutal amb la mort tràgica del pare. Resulta que aleshores el seu germà Jordi havia de complir el Servei Militar, i Àngel Surroca el va suplir, amb 16 anys, portant la comptabilitat de Síntor. I la mort del pare l'obliga a deixar els estudis i a entrar a treballar al Banco Central per poder fer-se càrrec de la mare i el germà Carles, que tenia tres anys.

Pere Madí, supervisant Pere Mir, va exercir el seu càrrec de conseller delegat entre 1947 i 1954 aproximadament, en què va fer mutis pel fòrum, en el moment en què Pere Mir va trucar a Àngel Surroca perquè anés a treballar amb ell a Derivados Forestales.

El 1954, l'empenta de Pere Mir era paral·lela al desori organitzatiu que va arribar a ser tan gros i a desbordar les seves aptituds gerencials, que va recórrer a Àngel Surroca, un jove de 19 anys. El jove Surroca, en poc temps, no més de sis anys, li va resoldre a Pere Mir tots els problemes del dia a dia, de Barcelona i de Sant Celoni.

I el 1958, a més, de propina, aquest jove li va proporcionar el negoci de la transformació de l'alcohol desnaturalitzat en alcohol etílic pur, el negoci més net i totalment subterrani de la seva vida: 200 milions de pessetes anuals (100.000 euros mensuals) durant vint anys, és a dir, un import global de 4.000 milions de pessetes o 24 M€, entre 1958 i 1978, també a l'esquena de tots els accionistes i entre aquests el seu propi sogre.

És cert que Pere Mir va aplicar el consell de Sunzi (SunTzu), el general xinès que fa 2.500 anys, al seu llibre *L'art de la guerra*, va dictaminar que l'ideal és vèncer sense necessitat d'anar a la batalla. I, senyor de la fortuna, es va trobar amb Àngel Surroca, un fidel servidor que va entendre per ell la guerra de cada mercat, on l'ideal és sempre tenir una posició inexpugnable.

Quan el 1960, Àngel Surroca, amb 25 anys, es casa, comença a tenir firma a la companyia. I comença a crear amb el Dr. Eek i el Dr. Ciutat, deixebles com el mateix Pere Mir del Dr. Buscarons, l'Equip Surroca de la primera generació de directius, que surten del planter de Sant Celoni. Ocupa al mateix temps totes les posicions executives: director general, director de personal, director comercial, director de compres, director de vendes, director financer i director de màrqueting. Amb llibertat d'acció, però sense

cap reconeixement accionarial a canvi, Surroca aplica el seu mètode, crea el seu Equip i creix a València sense la comprensió ni el suport de Pere Mir, que fa la seva vida lluny del dia a dia, sense cap mena d'agenda ni empresarial ni científica.

El 1970, a València es lliura la batalla del mercat peninsular dins del món industrial de la fusta i Surroca hi obté una difícil i molt ben guanyada hegemonia. De seguida amplia el circuit dels derivats del formol en el tenaç viatge cap als mercats europeus i aviat podrà fer el gran salt al món amb el paraformol (Fydsa), amb la incorporació gradual de la segona generació de directius del Grup, ara sí tots plenament de l'Equip Surroca.

El 1973, obre el cercle amb la incorporació de les pastilles per a les piscines (Delsa), fruit d'una imposició de Pere Mir. I aquí el geni emprenedor de Surroca va brillar amb llum pròpia fins a portar l'empresa a una de les primeres posicions internacionals.

El 1975, inicia la venda de tecnologia al món amb la construcció d'una planta de formol per a APC, a Toulouse, França, que s'inaugura el 1978. Immediatament després, el 1979, replica una operació semblant a Mèxic, amb la cocreació de Soquimex i Paneles Ponderosa, al peu de la Sierra Madre Occidental, a l'Estat de Chihuahua.

El 1978, Pere Mir s'absenta definitivament en fixar la residència a Suïssa i aquesta separació estimula el geni creatiu d'Àngel Surroca.

Entre 1983 i 1984, fa passos de gegant amb la incorporació de tres fàbriques, o quatre si s'hi inclou Promagsa, i la corresponent introducció de nous productes i nous mercats com la penta i la dipenta (Polialco), com les pols de moldeig (Aicar), fins a tancar el cercle amb Utiel, quan, en un procés de reciclatge meravellós, gràcies a noves i sofisticades coles, transforma els residus de fusta en taulers.

Durant anys va perseguir el somni de crear una fàbrica en un port de mar. El 2003 Derivados va aprofitar l'oportunitat d'adquirir Casco Industrie, a tocar de Bordeus, que es va transformar en una factoria modèlica, com modèliques van ser les instal·lacions de totes les fàbriques del Grup.

En resum, Surroca va fer créixer el Grup Derivados Forestales a Barcelona, Sant Celoni, Almussafes, Tortosa, Llerona, Cerdanyola del Vallès, Molina de Aragón, Utiel i Chihuahua (Mèxic). Va vendre tecnologia pròpia al món a França (1978), Mèxic (1979-1995), Egipte, Índia, Corea i Indonèsia. Va disposar de delegacions comercials potents al Regne Unit, Alemanya, França, els Estats Units d'Amèrica (EUA), la Xina i el Japó. En menys de trenta anys, aquestes companyies eren fabuloses màquines creadores de riquesa i la plataforma idònia d'una autèntica multinacional. És més: les tres fàbriques principals –Fydsa, Polialco i Aicar– van salvar un gran grup com Ercros en plena crisi 2008-2018, que avui encara perduren a ple rendiment i, a més, multipliquen per tres els beneficis de 2006.

L'únic propietari absolut d'aquesta colossal roda de fortuna va ser Pere Mir.

II

LES DEU REVOLUCIONS DEL GRUP DERIVADOS FORESTALES (1954-2006)

Resulta impossible sintetitzar el període de 1954 a 2006, cinquanta-dos anys d'una marxa frenètica de realitzacions, sense recórrer a un inevitable esquematisme, que pretén ser útil gairebé com a eina mnemotècnica. 585

Primera revolució: incorporació del jove Àngel Surroca i transformació de la fàbrica de Sant Celoni (1954-1964)

El 1954 Pere Mir demana al jove Àngel Surroca de 19 anys que s'incorpori a les oficines de Derivados Forestales al Passeig de Gràcia 24, Barcelona, que només tenia dos empleats, amb la idea que conegui les interioritats de la companyia i, en un futur no llunyà, pugui posar-hi ordre i substituir el gerent, Salvador Burgell Boix, advocat que era cunyat de Josep Madí Rusiñol, germà del conseller delegat, Pere Madí.

El 1960, amb 25 anys, Àngel Surroca ja sap el que vol i mou fitxa per resoldre els problemes bàsics de la factoria: llenya, carbó, quitrà, aigua, electricitat i direcció. Comencen els viatges i les absències de Pere Mir, que li deixa talonaris sencers signats i, finalment, per raons operatives i de confiança, Surroca rep els primers poders a títol personal per actuar en nom de la societat. És aleshores quan comencen a aparèixer personatges clau de l'Equip Surroca. El primer, Martí Monclús, que facilitarà el control de Sant Celoni, d'on sortiran Francesc Ventura i Xavier Monclús i un llarg etcètera.

En encara no deu anys Surroca fa els deures, resol els problemes esmentats, organitza la fabricació i la comercialització de l'alcohol etílic –una enorme font d'ingressos directes a Pere Mir al marge dels accionistes de Derivados– i dona ales a les instal·lacions de Sant Celoni amb la incorporació del Dr. Marcel Ciutat i del Dr. Lluís Eek –deixebles del Dr. Buscarons a la Facultat de Química– per desenvolupar les pautes apreses de l'esmentada Lambiotte que culminen en la construcció de la primera planta de formol el 1958.

Aquesta dècada exemplifica un cas de manual d'universitat emprenedora. Així ho testimonia el mestratge del Dr. Lluís Eek: les tesis dels seus estudiants versen sobre la destil·lació de la fusta i signa la majoria de les patents de Derivados, per no dir totes. Aquests vasos comunicants d'informació donen suport a la direcció tècnica del Dr. Marcel Ciutat, que fa la batalla diària, a Sant Celoni, de la producció real.

La transformació de la factoria de Sant Celoni va permetre assolir produccions de 70.000 tones de formol del 40%, tot i que aviat es tornarà a quedar minúscula i obligarà a fer el salt enfora.

Aquesta és sens dubte la primera revolució de l'Equip Surroca.

La revolució subterrània que no té cap número: el negoci clandestí de l'alcohol etílic (1958-1978)

En el marc dels canvis introduïts a la factoria de Sant Celoni i dels bons resultats empresarials obtinguts per la gestió d'Àngel Surroca, Pere Mir afegeix encara una altra font d'ingressos molt sanejada entre els podis de les seves finances: la producció i la venda de l'alcohol etílic. Es tracta d'un negoci autònom dins de Derivados, al marge dels seus accionistes que no en sabien res, i amb una vida pròpia i paral·lela gràcies als bons oficis del «nen», del noi Surroca. La venda de l'alcohol etílic pur va suposar una pluja de milions de pessetes durant vint anys canalitzada a les finances personals de Pere Mir, no a les de Derivados Forestales, S.A. Uns ingressos extres anuals que rondaven els 200 milions de pessetes, nets de pols i palla (100.000 € mensuals), que van suposar uns 4.000 milions de pessetes (24 M€). Aquesta xifra enorme, sense comptar els ingressos regulars de la companyia, permet entendre l'afirmació de Pere Mir el 1978, quan marxa a Suïssa: «Jo ja dispo de prou diners per viure bé sense problemes. Àngel, fes el que vulguis amb les empreses!»

En aquest assumpte és important recordar el context històric. L'existència de l'economia subterrània era moneda corrent. La fiscalitat, tal com s'entén avui, no existia. Portar una comptabilitat «B» era una pràctica generalitzada fins al 1978, en què es va implantar la reforma fiscal socialista.

Aquesta solvent situació econòmica i la confiança cega en el seu afillat van permetre a Pere Mir, des dels anys seixanta, organitzar la seva agenda al marge del dia a dia de l'empresa. Sovint desapareixia del mapa i es dedicava a gaudir dels plaers de la vida i, especialment, de la seva passió pel mar i pels seus vaixells, escenari de concupiscències vàries. Sempre va viure emmirallat de les grans fortunes del país i va fer ostentació de velers o vaixells espectaculars, inicialment de segona mà, procedents de mítiques drassanes d'Anglaterra, Holanda i Barcelona.

Segona revolució: la conquesta del mercat de Catalunya i de les Espanyes (1964-1969)

Durant els anys seixanta Àngel Surroca és el primer a obrir en solitari el mercat de Derivados per Catalunya. Quan Catalunya es va fer petita, va començar a fer les Espanyes de punta a punta: de nord a sud i d'est a oest. Quan el servei d'assistència era requerit pels clients, hi anava acompanyat del Dr. Marcel Ciutat i la qualitat d'aquesta assistència es va convertir en un referent de solvència tècnica i resolució pràctica, un combinat imbatible. A aquest tàndem Surroca-Ciutat cal sumar-hi la tasca clau de l'home de Derivados a Madrid, José Luis Pastor Escribano.

Aquesta és la segona revolució, gairebé una llegenda urbana, que va acompanyar sempre més l'Equip Surroca. Plena de viatges en avió a un aeroport i des d'allà milers de quilòmetres en cotxe, sota el fred i la calor extremes per les carreteres endiablades de l'Espanya en vies de desenvolupament, que serà clau en la formació del prestigi de Derivados durant els anys seixanta i setanta.

Tercera revolució: la construcció de Formol y Derivados, S.A., a Almussafes, líder mundial absolut de paraformol

El 1969, i en contra de l'opinió de Pere Mir, Àngel Surroca impulsa la construcció de la fàbrica de Formol y Derivados (Fydsa) a Almussafes, quatre anys abans que la Ford hi posés els peus. Serà la primera i única factoria de nova creació pensada, dissenyada i realitzada des de la nova seu central de Barcelona, i des dels equips de Sant Celoni: un treball conjunt de la Direcció Tècnica i Científica, l'arquitecte Manuel Baquero, autor de la majoria d'obres del Grup, el Departament d'Enginyeria, els Serveis de Manteniment i Caldereria aglutinats dins els Talleres del Tordera, S.A., empresa que formava part del Grup Derivados Forestales.

587

Els homes de Sant Celoni es traslladen en furgoneta a València setmana rere setmana durant dos anys, per posar en marxa la primera planta de formol que va arrencar a funcionar el 5 de juny de 1971 i la segona el 6 de juliol de 1972. Cada planta d'Almussafes per si sola podia assolir aleshores una producció de 25.000 tones anuals, una xifra que es va anar ampliant amb la construcció el 1999 de la vuitena planta de formol de 110.000 tones anuals i el 2002, la cinquena Torre o T-5, de Prilling, de 75 metres d'altura, la torre insígnia de Fydsa que marca un perfil icònic inconfusible. Des de fa anys i encara avui aquest centre és el primer productor mundial de paraformol.

Aquesta és la tercera revolució de l'Equip Surroca, assolida gràcies a la jugada mestra d'anticipar-se en la implantació a València, una decisió estratègica que va permetre l'inici de l'expansió fora de Catalunya i gradualment fora d'Espanya i el salt als cinc continents.

Quarta revolució: la creació de l'Equip Directiu de les Oficines Centrals i de l'organització general

A partir dels anys setanta Àngel Surroca busca i tria el seu equip directiu. És pioner en la col·laboració de Gabinetes Psicològics i la introducció de test i proves grafològiques en el procés de selecció. Crea Direcció Tècnica, Direcció Adjunta, Compres, Vendes, Recursos Humans, Administració, Informàtica, Recerca i Patents, que treballaran per totes les factories i tots els països, segons convingui.

Aquesta és, sens dubte, la quarta revolució de l'Equip Surroca, per l'esperit col·lectiu generat i el grau d'encert en les persones que en van formar part.

Cinquena revolució: la resurrecció d'una empresa morta, Delsa, que es converteix en el quart líder mundial en pastilles de clor per a piscines

Àngel Surroca tira endavant amb el seu Equip, enmig de tota mena d'incomprensions i tribulacions, com el regal enverinat de Pere Mir que l'obliga a deixar 10 milions de pessetes de 1973 al president d'una empresa del sector del clor anomenada Derivados Electroquímicos de Levante, S.A., Delsa per al comú, amb l'única garantia de les accions de la companyia. Com que aquells diners no es van tornar mai, es queda amb Delsa i amb un altre «regal»: un forat amagat de 100 milions de pessetes de factures impagades. Surroca entoma el repte.

Els canvis de tecnologia a Delsa van ser molt potents i el treball conjunt del Departament d'Enginyeria amb Departaments de proveïdors com Solvay i d'altres posteriors va ser clau per anar trobant solucions que van deixar enrere tecnologies caduques i perilloses i alhora van garantir la millora de la producció i la capacitat d'anticipar-se a les fluctuacions dels mercats.

Vint anys després Delsa és la primera a segregarse perquè era una societat amb una línia de productes diferents de la resta del Grup. L'operació va ser molt rendible i es va vendre magníficament el desembre de 1999 per 3.400 milions de pessetes (20,5 M€).

Aquesta, cronològicament parlant, és la cinquena revolució de l'Equip Surroca.

Sisena revolució: venda de tecnologia al món a França (1978), Mèxic (1979-1995), Egipte, Índia, Corea, Indonèsia, i delegacions comercials potents al Regne Unit, Alemanya, EUA, la Xina i el Japó

A final dels setanta i a cavall dels vuitanta i els noranta, se succeeixen diversos encàrrecs de construcció de plantes de formol a França (1978), Mèxic (1979-1995), Egipte, Índia que es fan d'acord amb la tecnologia pròpia patentada per Derivados Forestales. Aquestes accions són paral·leles a la conquesta del mercat espanyol del formol i paraformol, penta i dipenta, pols de moldeig, coles i resines, l'obertura al mercat europeu, malgrat les greus restriccions de la UE, i la progressiva i imparable expansió arreu dels cinc continents.

La presència mexicana a l'Estat de Chihuahua es materialitza el 1979 i s'allarga durant setze anys en una *joint venture* amb el Grupo Chihuahua de la família Vallina, amb una participació del 49% en les empreses de nova creació Soquimex, S.A., creada el 1979, per a la producció d'una planta de 25.000 tones/any de formaldehid estàndard i coles i resines derivades, amb tecnologia propietat de Derivados, i Paneles Ponderosa, S.A., creada el 1980, amb una capacitat de producció de 200.000 metres cúbics de taulers aglomerats i laminats plàstics. Totes dues empreses formaven part del complex Ponderosa Industrial de la ciutat de Chihuahua.

Cal tenir present que les factories eren properes a la frontera amb els Estats Units, amb una exportació de més del 50% i una facturació molt elevada i una alta rendibilitat pels beneficis i pels *royalties* sobre les patents. La venda final de la participació de Derivados va suposar el 1995 uns ingressos extraordinaris, l'equivalent d'aproximadament 2.500 milions de pessetes, 15 milions d'euros. La inversió inicial havia estat de 250 milions de pessetes, que era 1,5 milió d'euros. Cal afegir-hi «regalies» i dividends.

Aquesta és la sisena revolució d'una companyia que posa a prova el seu mètode per créixer i, especialment, per créixer internacionalment d'una manera ràpida mantenint la qualitat i l'eficiència.

Setena i vuitena revolució: Polialco i Aicar, dues revolucions d'una tacada (1983-1984)

L'Equip Surroca seguint el seu Mètode afronta durant el 1983 i 1984, en un termini de dos anys, dues adquisicions agressives, Polialco i Aicar, que seran dues revolucions d'una tacada: la setena i la vuitena.

Salvar Polialco a Tortosa i Aicar a Cerdanyola del Vallès per al teixit industrial del país va significar salvar dues línies de producte úniques a Espanya –el pentaeritritol i les pols de moldeig, *compound powder* o compostos d'emmotllament– d'un enorme potencial perquè els esmentats productes necessitaven formol per a la seva fabricació.

589

Aquesta operació consolidava els lideratges «químics» del Grup com el del paraformol de Fydsa, enfortia les bases dels lideratges del pentaeritritol de Polialco i el de les resines sòlides o pols de moldeig d'Aicar. És a dir, permetia emprendre les transformacions d'aquestes empreses i culminar l'assalt a nous podis internacionals. Però sobretot permetia activar les sinergies establertes que a partir d'aquest moment van catapultar la presència del Grup Derivados Forestales arreu dels cinc continents.

Uns lideratges que encara avui conserva Ercros, que manté les tres joies de la corona –Fydsa, Polialco i Aicar–, amb uns rendiments econòmics extraordinaris.

Novena revolució: les metamorfosis dels taulers d'Utiel (1984)

Immediatament després de la prova de la fortalesa de Derivados en comprar Polialco el 1983 i Aicar el 1984, Surroca va repetir una operació de la mateixa envergadura amb l'adquisició el mateix 1984 de les dues fàbriques de tauler aglomerat Promagsa i Utiel, S.A., que es van convertir poc després en una, és a dir, Utiel, S.A.

En un temps rècord, les innovacions introduïdes a Utiel van modificar totes les fases de fabricació del tauler: el reciclatge dels residus de fusta, els canvis en la maquinària i la tecnologia, la creació de coles més eficients i mesures d'estalvi d'energia. I la suma d'aquestes innovacions obria projectes aleshores visionaris com els de la fabricació de mobiliari per mòduls autoconstruïbles.

Utiel va ser sens dubte l'aposta més arriscada i visionària d'Àngel Surroca i alhora la més incompresa per Pere Mir, malgrat que era l'empresa que aportava més beneficis al Grup i, a més a més, alliberava la dependència dels clients de coles i consolidava el creixement del paraformol. Però tot això no ho va comprendre mai Pere Mir. La tenacitat de Surroca per salvar el projecte es va estavellar, finalment, contra les roques de la manca d'ull clínic de la propietat.

El resultat més patent d'aquestes nou revolucions és l'expansió prodigiosa arreu del món en vendes i també en intents de noves adquisicions internacionals a la Xina i als Estats Units que van quedar curtcircuitats per la tasca laminadora i destructiva de Pere Mir.

Desena revolució: l'intent de fer del Grup Derivados Forestales una multinacional amb fàbriques a cada continent

La idea d'Àngel Surroca era fer del Grup Derivados Forestales una multinacional amb fàbriques a cada continent, principalment Europa, Àsia i els Estats Units.

A les economies emergents de l'Àsia s'hi van fer molts progressos: al Japó, sobretot a la Xina i a altres països com Corea i Indonèsia.

Van ser anys d'una vertiginosa seqüència de contactes internacionals.

En el cas dels Estats Units es va frustrar el 1996 a l'últim moment, el mateix dia de la signatura de la compra d'una companyia americana, amb tots els advocats reunits, per part de Derivados Marcel Molins, de Baker & McKenzie, i Blake Davies, de Fredericks Michael & Co., al capdavant, amb la negativa personal de Pere Mir a Nova York, quan era allà curant-se d'un càncer.

Finalment a Europa el fracàs va ser sagnant, l'endemà de l'últim part. Surroca tenia des del primer dia el somni de muntar una fàbrica de formol dins o a prop d'un port, situat a l'Atlàntic, per rebre directament els vaixells de metanol. Bilbao, Anvers, Rotterdam i diversos ports de França es trobaven en el seu punt de mira. El 2004 es va adquirir una fàbrica de coles existent, Casco Industrie, de la multinacional Azko Nobel, a Ambarès, prop de Bordeus.

L'Equip Surroca va portar a terme a Ambarès la desena revolució, una última demostració enorme d'audàcia, de coneixement del mercat, de nous processos i de recursos. I es va posar en marxa en un temps rècord el març de 2006.

I, al cap de dos mesos, la incompetència més desoladora que té noms i cognoms la va vendre al rival i competidor espanyol més odiós, Finsa, de Santiago de Compostel·la, just quan el final del Grup estava cantat. Malbaratament de recursos tècnics i econòmics i de *know how!*

Els èxits del Grup Derivados Forestales (1954-2006)

Justament, durant aquests anys, el Grup Derivados Forestales assoleix la condició de multinacional –una singular empresa familiar i catalana–, que multiplica la xifra de negoci: passa dels 7 milions de pessetes de facturació i 300.000 pessetes de benefici anuals de 1954 fins als 35.000 milions de pessetes i els beneficis anuals fins als 3.500 milions de 2006. És a dir, 210 milions d'euros anuals de facturació i 21 milions de beneficis.

Encara es pot precisar més. A final dels setanta la facturació anual rondava els 1.200 milions de pessetes de facturació (7,2 M€) i els 120 milions de beneficis anuals (750.000 €). És durant els vint-i-quatre anys de l'absència de Pere Mir a Suïssa que el Grup Derivados Forestales multiplica per trenta vegades aquesta xifra de 1.200 milions de pessetes i factura 35.000 MPTA o 210 M€ i 3.500 MPTA o 21 M€ de beneficis. I es converteix en una autèntica multinacional que exporta a més de 150 països dels cinc continents.

L'herència de Derivados Forestales resulta lluminosa amb els seus tres lideratges mundials que avui encara perduren: primer líder mundial absolut de paraformol, segon líder mundial de pentaeritritol i tercer líder mundial en pols de moldeig.

La venda de Derivados Forestales, S.A., una operació perfectament i llargament planificada

A través d'un comunicat intern tot el personal es va assabentar que Ercros havia adquirit el Grup Derivados Forestales. Va ser una sorpresa per a tothom, perquè les reunions, així com la *due diligence*, es van fer fora del despatx, gràcies al fet que es tenia tota la documentació escanejada i es va poder portar telemàticament des de fora amb total secret per part del senyor Jordi Casamiquela del Banc Sabadell.

591

L'operació es va fer mitjançant un intercanvi d'accions. Ercros va fer una ampliació de capital que van subscriure Banc Sabadell i Cellex Chemie (Pere Mir) aportant les accions de Derivados Forestales, passant a ser accionistes majoritaris d'Ercros. Al cap de poc temps, Banc Sabadell i Cellex van posar a la venda les accions al mercat borsari i es van desvincular totalment d'Ercros. Ercros es convertia així en propietari de les fàbriques i del negoci de Derivados sense desemborsar ni un euro, situació molt benèfica perquè en aquells moments patia greus dificultats econòmiques.

III

PERE MIR PUIG, CONSELLER DELEGAT DE DERIVADOS FORESTALES, S.A., DES DE 1947, SOTA DIVERSES PRESIDÈNCIES, PRESIDENT DEL GRUP DERIVADOS FORESTALES I PRÀCTICAMENT ÚNIC ACCIONISTA DES DE 1972

Perfil biogràfic de Pere Mir Puig

Es disposa des de desembre de 2018 d'una edició d'un llibre de 104 pàgines, ple de fotos i text breu, titulat *El llegat de Pere Mir*, editat per la Fundació Privada Cellex i la Fundació Privada Mir-Puig, que es podria qualificar de biografia oficial. A les seves pàgines es parla del gran disgust que Pere Mir hauria tingut en saber que es publicava un llibre sobre ell, perquè «preferia la discreció, fins i tot l'anonimat» i perquè «preferixo que el protagonisme el tinguin els investigadors, que són els qui fan una tasca veritablement important, i que el reconeixement el tingui Cellex». I s'hi afegeix: «S'ha evitat deliberadament qualsevol informació personal no rellevant per a aquesta finalitat. Qualsevol excés o omissió en aquest sentit, o qualsevol error, són responsabilitat única de l'autor.»

Cal puntualitzar, en descàrrec de l'autor, que la responsabilitat única que assumeix és excessiva. Els errors detectats es deuen en la seva majoria no a l'autor del text, sinó a l'autor o els autors de l'encàrrec que donen per bones informacions no contrastades i indueixen a error deliberadament o des del filtre de la ignorància més palmària.

No és gens estrany ni el que deia Pere Mir ni el que diu l'autor de l'encàrrec de la Fundació. Pere Mir preferia la discreció perquè no pot exhibir ni una agenda científica ni una agenda empresarial. El silenci i l'anonimat són els millors salvapantalles. Tot i així no s'entén gaire el recurs de no documentar una data com la del naixement, o el títol de la tesi doctoral, l'única publicació coneguda de Pere Mir, de 1946, o un article de cinc pàgines signat amb el Dr. Buscarons en francès a l'*Analytica Chimica Acta*, de 1952, o alguna de les patents.

S'hi troba a faltar qualsevol peripècia vital que vagi més enllà de la gran fascinació que produïen els seus diners i la seva simpatia darrere les endevinalles matemàtiques que ja va plantejar el primer dia a un noi de 13 anys, el 1948, que es deia Àngel Surroca. S'hi troba a faltar el camí difícil que mena a la glòria. O simplement una menció a les crisis nervioses que patia quan es produïa algun impagament en alguna de les seves empreses. Sort que «no l'entusiasmava parlar de comptes i balanços, però en canvi se li il·luminaven els ulls quan li parlaven de química».

Per això és imprescindible, ni que sigui breument, matisar l'aiguabarreig indocumentat, probablement involuntari, de la biografia de Pere Mir, establir el perfil biogràfic, amb les dades principals, rectificar alguns errors i, sobretot, salvar els forats negres del seu univers vital.

Infantesa, joventut, Guerra Civil (1919-1939)

Pere Mir Puig va néixer a Barcelona el 28 de novembre de 1919, al carrer Bilbao 213, p. 3, d'acord amb el corresponent certificat literal de naixement del Registre Civil de Barcelona. Era fill de Pere Mir Farreras (1888-1974), de Can Xoi, natural de Vilassar de Mar, i d'Antònia Puig Carrau (1892-1964), també natural de Vilassar de Mar. Resulta injustificable que la data de naixement no figuri en la biografia diguem-ne oficial de la Fundació Privada Cellex. Injustificable perquè demostra fins a quin punt la realitat dels fets és una anècdota sense importància per als promotors d'aquesta iniciativa de canonització laica d'un mecenes que només interessa pels seus diners. Passen per alt que tota causa de beatificació requereix la intervenció de l'advocat del diable. Donen per descomptat que no cal fer preguntes i que les respostes no tenen cap interès, sovint perquè són massa elementals. Pere Mir va néixer al carrer Bilbao 213, p. 3, perquè el seu pare, amb tota probabilitat, ja treballava a la Casa Dun, que tenia la seu al mateix carrer Bilbao 198, tal com consta a l'anunci de *La Vanguardia* del 15 de setembre de 1920. Probablement només havia de creuar el carrer per arribar a la feina i s'estalviava el viatge en tren de Vilassar de Mar a Barcelona, si més no els dies de cada dia. En un anunci de *La Vanguardia*, del 3 de gener de 1923, Pere Mir Farreras ja hi apareix com a director de la Casa Dun de Barcelona.

És cert, òbviament, que es tracta, doncs, d'una família d'entorn mariner amb profundes arrels vilassarenques, que va mantenir sempre la vinculació amb la vila, on mantenia la casa del carrer Sant Magí, núm. 24. La pretesa biografia proclama:

Fill únic, va passar la infantesa a Vilassar de Mar i va fer estudis de batxiller a la Mútua Escolar Blanquerna de Barcelona. Es va criar en un entorn estimulants, atès

que el seu pare tenia una gran curiositat intel·lectual i una biblioteca amb centenars de llibres. En aquest entorn, el jove Pere Mir es va educar tant en la curiositat com en el gust per la lectura i els va mantenir tota la vida.

La manca d'aportació de dades fiables fa pensar que en el millor dels casos devia passar algun mes d'algun estiu a la costa del Maresme. En un altre capítol s'amplien aquestes dades:

De tots els bons mestres que va tenir, n'hi va haver dos que el van marcar especialment. Un va ser un professor de l'Institut Blanquerna que, segons va dir, el «va enverinar amb el cuquet de la química». Pere Mir, que era fill únic, va tenir la sort que els seus pares es van bolcar en la seva educació. Fins als nou anys va viure a Vilassar de Mar, d'on era la seva mare, i el seu pare anava cada dia en tren a treballar a Barcelona. Però, quan va arribar l'edat d'entrar a l'institut, la família es va mudar a Barcelona perquè pogués estudiar a la Mútua Escolar Blanquerna, al carrer Muntaner. De Blanquerna, on va estudiar des del 1928 fins al 1936, en va conservar un record excel·lent. Deia que hi va rebre «una educació sensacional».

593

El segon mestre que va tenir una influència decisiva sobre la seva trajectòria va ser Francisco Buscarons, catedràtic de Química Analítica.

En el documentat *Diccionari de Fabricants, Industrials i Empresaris de Vilassar de Mar 1800-1950. Diccionari biogràfic*, ple d'inexactituds, s'afirma: «Neix a Vilassar de Mar l'any 1920. [...] Passa la infància a Vilassar de Mar, i més tard es trasllada amb la família a Barcelona, al Passeig de Sant Joan, 13. [...] Va alternar els últims anys la residència a Catalunya, al c/ de Ganduxer, i a Suïssa.» No encerta ni el lloc ni l'any de naixement, s'equivoca en el número 13 quan és el 15 i quan diu carrer Ganduxer hauria de dir Modolell de Barcelona i no de Catalunya. Resulta molt probable que l'afinada sentència segons la qual Pere Mir va viure fins als nou anys a Vilassar formi part de l'estil innovador que suposa no aportar ni la font ni cap dada escolar ni cap altre tipus de prova i es tracti simplement d'una filigrana informativa del mateix nivell.

Però no avancem esdeveniments, perquè resulta molt convincent quan el biògraf ens explica que el cuc de la química transita dels anys vint als quaranta per l'estómac del biografiat amb el mateix valor: l'autor del primer cuc, potser en plena dictadura de Primo de Rivera, és un professor anònim de la Mútua Escolar Blanquerna, i el segon, quinze anys més tard, és el Dr. Buscarons, el catedràtic que li dirigeix la tesi doctoral a Barcelona, no a Madrid. Els salts narratius, una mica sorprenents, són sens dubte una font contrastadíssima d'anàlisi.

Però no avancem més esdeveniments. I constatem el caràcter progressista del pare, i com això li provoca un greu conflicte el 1936.

El seu pare, que era directiu de l'empresa Dun & Bradstreet, va ser destinat a París, a l'inici de la Guerra Civil, el 1936, la qual cosa va portar Pere Mir a fer el batxillerat francès al Lycée Voltaire. La família va tornar a Catalunya al final de la Guerra.

En aquest punt l'error és garrafal. Només cal recórrer a un text autobiogràfic –probablement l'únic– del mateix Pere Mir, que no s'ha tingut en compte en la biografia oficial i que difereix radicalment d'aquesta suposada destinació a París. En el seu escrit evoca com el seu pare va ser fundador del Rotary Club de Barcelona el 1922, per indicació explícita de la central americana de Dun & Bradstreet, i com, en esclatar la Guerra Civil, la família Mir-Puig, arran d'uns quants registres anarquistes, va aconseguir fugir per cames cap a París:

594

En el año 1936 pasaron cosas muy graves para muchos de los miembros de Rotary. La CNT consiguió, a través de su comité del Ritz, la lista de los rotarios, que teóricamente eran gente importante y, por lo tanto, enemigos de la revolución. En casa, a pesar de que mi padre no había participado nunca en ningún partido político, tuvimos dos registros que nos lo dejaron todo patas arriba. Entonces tuvimos que ir a vivir a casa de unos parientes y también de amigos, cambiando de lugar cada dos o tres días. Como la empresa Dun & Bradstreet quedó paralizada, necesitaba dinero para pagar al personal y mi padre fue autorizado a viajar a París al objeto de que la central enviase dinero. Lo cierto es que la empresa Dun & Bradstreet fue pagando siempre a las oficinas de ambos bandos.

Aleshores dirigia l'oficina de Dun & Bradstreet per a Europa, amb seu a París, el seu amic Mariano Font Martínez, una personalitat exemplar que es mereix una biografia. Va ser un militant antifeixista, que va organitzar diverses xarxes de suport als exiliats de la Guerra Civil, primer a París i després a Nova York, durant la Segona Guerra Mundial. Va acollir la família Mir-Puig amb els braços oberts, per la seva estreta vinculació professional, però també a moltíssimes més persones. I Pere Mir mateix explica l'amarg final de la seva estada parisenca:

Muy poco tiempo antes de que acabara la guerra, volviendo a España, mis padres tuvieron un accidente de coche en Angoulême quedando muy mal heridos. Tuvieron que estar ingresados en una clínica de Angoulême durante más de dos meses. Al enterarse del accidente a través de un rotario de París, Mariano Font, el Rotary Club de Angoulême organizó que cada día alguno de sus socios o familiares fuera a ver a mis padres para hacerles un rato de compañía, con un espíritu rotario de primera clase.

En junio de 1939, al salir de la clínica, mis padres pidieron el visado de entrada por Perpignan, pero se les presentaron serias dificultades para entrar. A las autoridades españolas les parecía que esto del Rotary era afín a la masonería y les exigieron avales. Todo ello demuestra que el hecho de ser rotario en España implicaba problemas desde cualquier punto de vista ideológico.

Pere Mir esmenta el protector del seu pare, de la seva mare i d'ell, però no fa cap al·lusió ni als principis democràtics de Dun & Bradstreet ni del Rotary Club ni a l'heroica lluita antitotalitarista de Mariano Font. El comportament cívic de Pere Mir va transitar per les antípodes dels consells liberals de Dun & Bradstreet i va ser un home d'una calculada ambigüitat que quasi sempre es va decantar per amagar la seva renúncia als principis de la seva educació a la Mútua Escolar Blanquerna. No va exhibir mai les

més mínimes conviccions cíviques en la seva col·laboració habitual amb la dictadura franquista. Va acollir reservadament l'estada a casa seva, a Barcelona, del net del dictador paraguaià Stroessner en lògica contrapartida dels seus negocis particulars al Paraguai, a Ginebra i a Nova York. Els seus negocis i els negocis dels seus amics de les dues dictadures. I va utilitzar a la seva conveniència el seu entusiasme pel príncep Juan Carlos i els seus amors pel mar i les regates i la seva adscripció posterior a la monarquia borbònica.

Estudis a la Facultad de Química de la Universidad de Barcelona (1939-1946), oposicions a una plaça de professor de química a la Escuela Industrial de Barcelona (1946-1960) i comença les seves activitats químiques abans d'acabar la carrera amb un petit laboratori a Barcelona

595

En tornar, l'accident de la mare devia influir en els dubtes sobre el seu possible interès per la Medicina, però el jove Mir va entrar a la Facultad de Química de la Universidad de Barcelona. La biografia oficial escriu:

Allà va conèixer Francisco Buscarons. Catedràtic de Química Analítica, va ser clau en la seva trajectòria i va mantenir una estreta relació amb Mir al llarg dels anys. Va ser Buscarons qui, impressionat amb la seva passió i el seu talent per la química, el va animar a anar a fer el doctorat a Madrid, que era aleshores l'únic lloc on el podia cursar. Hi va viure dos anys en una residència.

Quin embolic! Fa estrany que no s'esmenti ni se subratlli que la tesi doctoral de Pere Mir va ser dirigida pel mateix Dr. Buscarons, que s'acabava d'incorporar a la Universidad de Barcelona. Costa d'entendre que l'animés a anar a Madrid, perquè no calia i perquè no té cap lògica que professor i alumne treballassin en aquesta tesi a distància.

L'autor de *La Química a la Universitat de Barcelona*, Joaquim Sales, explica que la Ley de Ordenación Universitaria de juliol de 1943, que va regir fins al 1970, preveia que la tesi doctoral s'havia de llegir o «defensar a Madrid, davant d'un tribunal de cinc catedràtics, entre els quals hi havia el director», a la Universidad Central de Madrid, que era l'única universitat espanyola que en aquell temps tenia competències per atorgar el títol de doctor. Consultat sobre aquesta qüestió, Sales escriu:

La meva impressió, però, és que Mir feu la tesi a Barcelona, als laboratoris de Química Analítica sota la direcció directa del Dr. Buscarons, i la defensà a la Universidad Central de Madrid.

Gràcies a Sales s'ha pogut comprovar que la seva intuïció era correcta, tal com el mateix Pere Mir manifesta explícitament a la dedicatòria de la seva tesi doctoral:

«Este trabajo se ha llevado a cabo en los Laboratorios de Química Analítica de la Universidad de Barcelona, bajo la dirección del profesor Dr. D. Francisco Buscarons Úbeda, al que expreso mi agradecimiento por su solicitud y consejos.»

També val la pena ressenyar-ne el resultat final:

«Leída esta Memoria el día 25 de septiembre de 1946 en la Facultad de Ciencias de la Universidad de Madrid ante el siguiente tribunal: Presidente, Dr. D. Francisco Sierra Jiménez; Vocales, Dr. D. Julián Bernal Nieves, Dr. D. Francisco Burriel Martí, Dr. D. Francisco de A. Bosch Ariño; Padrino, Dr. D. Francisco Buscarons Úbeda. Fue calificada de Sobresaliente por unanimidad.»

596

Curiosament no va obtenir l'habitual «Cum laude», que van obtenir, en canvi, els seus empleats, tant el Dr. Lluís Eek com el Dr. Marcel Ciutat. És més: Pere Mir, en el cim de la seva ben guanyada glòria mediàtica, arran de les seves magnífiques donacions, no va tenir mai la generositat ni el gest de justícia d'esmentar-los. No van tenir mai els seus diners, però sí molta més categoria. I estaria bé que la comunitat científica algun dia esmenés aquest oblit, error o menysteniment deliberat.

Tot feia pensar que el jove Mir havia trobat en la Química la seva vocació científica en estat pur: *Un nuevo método de determinación cuantitativa de derivados halogenados* és el brillant títol de la seva tesi doctoral, que es pot consultar a la biblioteca de la Facultat de Química, avui a l'Avinguda Diagonal de Barcelona. La fitxa bibliogràfica diu literalment que van participar en la publicació com a col·laboradors «Universidad de Madrid. Facultad de Ciencias. Sección de Químicas, Universidad de Barcelona. Departamento de Química Analítica. Editor: Universidad de Barcelona. Secretaría de Publicaciones. Facultad de Ciencias, 1946», en forma de llibret de 43 pàgines.

Inicialment va intentar fer compatibles universitat i empresa. El Dr. Josep Esteve Soler (1930-2019) així ho aclareix en la seva glossa amb motiu de la concessió de la Medalla d'Or de l'Ajuntament de Barcelona el 24 de gener de 2013:

Va obtenir el títol de llicenciat en Ciències Químiques a la Universitat de Barcelona l'any 1943 i el de doctor l'any 1946 a Madrid. Va guanyar per oposició una plaça de professor de química a l'Escola Industrial de Barcelona, activitat docent que va exercir durant 14 anys.

Comença les seves activitats químiques abans d'acabar la carrera amb un petit laboratori a Barcelona que amb el temps es converteix en una empresa que fabrica diversos productes químics per a les indústries farmacèutica, tèxtil i cosmètica.

I en aquestes activitats químiques el nexa Buscarons-Mir va ser transcendental en molts aspectes. Pere Mir esgrimirà tota la vida la seva condició de Doctor en Ciències Químiques. I encara el Dr. Buscarons, un investigador realment prolífic, va implicar anys després el seu deixeble a escriure l'article «Semi-microdetermination de derivés halogénés», F. Buscarons, P. Mir, publicat dins *Analytica Chimica Acta*, 1952, 7, pàgines 185-189, potser amb la vana esperança de recuperar els seus interessos per a la recerca científica.

Després de l'esforç acadèmic prometedori de la tesi i dels anys dedicats a la docència, lluny de fer carrera universitària i de recerca, va optar per l'empresa privada i va crear els Laboratoris Síntor, probablement una abreviació de Síntesi Orgànica, dedicats a la

fabricació de sulfamides, una iniciativa que en aquells temps de penúries va comptar amb la col·laboració i distribució dels laboratoris del Dr. Esteve.

Síntor es va especialitzar en la producció de l'àcid tioglicòlic per a la indústria cosmètica, com la d'Henry Colomer, actual Revlon, amb el suport i participació del Dr. Buscarons, autor d'estudis experts, en el marc tan propici de l'autarquia de la postguerra, quan la manca de matèries primeres bàsiques va obrir el ventall d'oportunitats de negocis d'aquest tipus.

597

El nexa Universitat-Empresa, efectivament, serà una mina per als seus negocis, perquè a la universitat recluta les idees i els científics que treballaran per a Derivados Forestales, amb un avantatge de partida determinant, que és la complicitat del Dr. Buscarons en els seus negocis. Buscarons va ser rector de la Universidad de Barcelona entre 1951 i 1957, durant la primera fase d'obertura del règim, però va dimitir per la repressió policial que hi va haver com a resposta de les protestes estudiantils antifranquistes. Aquesta amistat amb el rector li va obrir moltes portes i contactes entre els quals, i molt especialment, el Governador Civil de Barcelona.

El casament de Pere Mir amb Núria Pàmias, paradigma del salt en l'escala social (1947)

Pere Mir coneixerà Derivados una mica més tard, quan festeja i es casa amb Núria Pàmias, la veïna de Vilassar de Mar. La casa pairal dels Mir tenia al seu costat la casa d'estiueig dels Pàmias. Pere Mir va pujar amb aquest casament uns quants graons en l'escala social.

El sogre devia estar recelós davant el sou de professor a l'Escola Industrial i davant els negocis del gendre químic, dedicat a la fabricació gairebé clandestina de les sulfamides, en els seus Laboratoris Síntor, instal·lats en uns soterranis d'un edifici del carrer Carolines, 15, amb un o dos operaris manipulant productes químics tòxics i altament inflamables i perillosos. Per tant, es preocupa pel futur de la nova família i l'estatus que considera convenient al gendre i a la seva filla.

Efectivament, els camins de l'amor són insondables. El 19 de maig de 1947 un home i una dona es prometien amor etern davant de l'altar. Eren Pere Mir Puig –fill únic de Pere Mir Farreras i d'Antoneta Puig Carrau, tots dos naturals de Vilassar de Mar–, i Núria Pàmias Gibert –nascuda a Barcelona, filla del magnat tèxtil Josep Pàmias Corrons, natural de Barcelona, i de Teresa Gibert Closa, natural de Gelida–, els uns i els altres establerts a Barcelona.

De Vilassar i Barcelona cal anar ara a Sant Celoni. Allà Josep Pàmias és el propietari d'una important fàbrica d'estampats de prestigi internacional, que porta el seu nom, i és al mateix temps l'impulsor de la refundació de Derivados Forestales, S.A., una minúscula fàbrica situada davant per davant de la seva, Can Pàmies, al mateix Sant Celoni, que el 1946 agonitzava perquè l'enginyer industrial que l'havia fundat havia decidit plegar per entrar com a germà llec a l'Orde dels Mercedaris.

Un any després, el 18 d'octubre de 1947, dia de la refundació de Derivados, Pàmias li regala al gendre, acabat de casar, de 28 anys, 164 accions en aquesta tan lluminosa data. I de la sessió a notaria en surten com a consellers delegats, Pere Madí Rusiñol i Pere Mir Puig, que, curiosament, ostentaven el mateix nombre d'accions, amb l'encàrrec de redreçar la companyia que feia aigües pels quatre costats.

Tots dos són sobrevinguts a la indústria de productes derivats de la fusta destinats bàsicament als tints i són elegits per les seves característiques professionals, alienes al sector. Pere Madí era un gran propietari de finques agrícoles i forestals a Sils i Derivados Forestales es dedicava a la destil·lació de la fusta. Era un home amb molt de món, experimentat, amb 45 anys, que havia rebut l'encàrrec de Josep Pàmias de reflotar la companyia durant el 1946 i de ser-ne director provisional de la factoria, tal com consta en el seu *Dietari* inèdit, un any abans de la refundació.

I, per fer honor a la veritat, cal afirmar que Pere Mir va utilitzar intel·ligentment la plataforma que li va regalar el sogre, el senyor Pàmias. Se sap que al llarg dels set anys que van de 1947 a 1954, dirigits a duo per Pere Madí i Pere Mir, el jove químic agafa el luxós cotxe del sogre i es desplaça a Bèlgica i Alemanya per conèixer de primera mà les instal·lacions més avançades en destil·lació de la fusta. Ell es responsabilitza de tirar endavant un canvi de paradigma: el canvi de la carbonització de la fusta realitzada fins aleshores en un procés discontinu a un procés continu. Aquesta és l'etapa més brillant i activa de Pere Mir. Ell protagonitza l'adquisició el 1951 del primer forn en continu de destil·lació de la fusta a Espanya per part de Derivados Forestales a la companyia belga Lambiotte. Mr. Rimbaud serà l'expert enviat pels belgues a dirigir el muntatge d'aquest primer forn que era de segona mà, per produir els productes químics derivats de la fusta. Posteriorment Mr. Coultor, director de Lambiotte, estimulat convenientment, acabarà compartint la tecnologia de formol amb Derivados Forestales. Així mateix, també va impulsar la compra d'una planta vella de la casa Degussa, a Alemanya, per a l'obtenció d'àcid acètic, pels volts de 1954. Aquest any també coincideix en el temps amb la incorporació d'Àngel Surroca.

Pere Mir afilla Àngel Surroca, que es converteix en el gestor clau en la transferència de coneixement universitat-empresa

Home d'una gran intel·ligència i perspicàcia humana, el 1954 Pere Mir va dipositar grans esperances en un jove de 19 anys, Àngel Surroca, que des dels 16 li portava a hores la comptabilitat de Síntor. Aquest noi es va guanyar la seva confiança, de mica en mica, i va entrar a formar part com un membre més de la família Mir-Pàmias.

Per comprendre l'entorn cal tenir en compte que Pere Mir era fill únic, que tenia la mare impedida per l'accident d'Angoulême i que el matrimoni Mir-Pàmias no tenia fills. No només l'Àngel entra a formar part de la família com un fill, també la seva esposa Maria Rosa Cabeza Álvarez i el seu fill Francesc, que serà el fillol de bateig de la Núria Pàmias i el Pere Mir.

En pocs anys, el jove afillat Surroca li va resoldre amb èxit els encàrrecs que li havia fet en contractar-lo. El primer va ser aclarir els comptes dels proveïdors i dels bancs, com el seu pare el 1947, sotmesos a un caòtic bombardeig de «pilotes», el nom d'ar-

got de les lletres falses posades en circulació per obtenir tresoreria, així com aclarir els comptes de la fàbrica de Sant Celoni: les entrades i les sortides experimentaven llacunes injustificables. El jove assumeix la comptabilitat. L'últim encàrrec, després d'organitzar i de responsabilitzar-se del personal de fàbrica i de les compres de llenya, va ser vendre un camió de carbó a la setmana. Tot un repte que va resoldre satisfactòriament perquè la falta de venda de carbó col·lapsava la producció de la fàbrica. A partir d'aquest moment, el jove Àngel Surroca es va fer càrrec també de les vendes. Un complet insuperable.

Aquests encàrrecs i iniciatives del jove eren el reflex dels greus problemes d'organització de la factoria de Derivados Forestales de Sant Celoni. Un cop resolts, Pere Mir va veure el cel obert i va incorporar a l'òrbita de l'empresa dos deixebles del Dr. Buscarons: el gran científic Dr. Lluís Eek Vancells, l'autor de la majoria de patents de Derivados, i el Dr. Marcel Ciutat Lorente, el director tècnic durant quaranta anys, que serien el motor de coneixement i innovació. I tots dos van dipositar de nou la confiança en Àngel Surroca.

Aquesta transferència de coneixement universitat-empresa farà un pas endavant significatiu el 1958 quan tindrà lloc l'inici de l'obtenció a nivell de laboratori de formol a partir de metanol amb la col·laboració de Mr. Couttor. I farà un salt qualitatiu quan el 1958 es construirà la primera planta de formol a Sant Celoni, que tindrà una capacitat de producció fins a 1.000 tones/any, i que justificarà al voltant de 1962 la plena incorporació del Dr. Marcel Ciutat a la direcció tècnica de Derivados i la col·laboració constant des de la universitat del Dr. Lluís Eek.

Amb la rereguarda coberta per un servidor fidel, Pere Mir aprofita el seu càrrec de conseller delegat per familiaritzar-se amb nous àmbits socials i promou dins l'entramat societari una sèrie de compravenda d'accions. En pocs anys passa a dominar completament la majoria accionarial amb mitjans no gaire ortodoxos, fins al punt que munta comptabilitats paral·leles al marge de la societat, en benefici propi, a costa fins i tot del sogre. Obté la complicitat d'un accionista de referència i president del Consell d'Administració de Derivados Forestales, des de 1958, com és Miquel Pich Aguilera (1897-1971), un home sense fills, que li facilita l'adquisició progressiva de la majoria d'accions de Derivados Forestales abans de 1972, mentre contempla el degoteig constant del vil metall en els seus comptes sense gaire esforç per part seva i l'expansió galopant de la seva companyia.

El 1974 Pere Mir tenia 55 anys i acabava de perdre el seu pare el maig i el setembre escriu la carta a Àngel Surroca, després d'haver conviscut amb ell com cada any uns dies de vacances al seu vaixell *Danae*. Ja aleshores li promet el 20% de Fydsa.

El 1978, quatre anys després, Pere Mir, amb 59 anys, decideix traslladar la residència a Suïssa. Se sent amb «suficientes recursos económicos para vivir holgadamente sin problemas». I afegeix: «En este acto, y como continuación de mi anterior escrito de fecha 30 de septiembre de 1974, hago promesa irrevocable de donarte a ti, querido Ángel, o a tus herederos, un veinte por ciento del capital actual y futuro de las empresas arriba mencionadas de mi propiedad. Esta donación tendrá efecto, si no antes, en el

momento de mi fallecimiento.» Un cop mort, ha quedat clar que les promeses de Pere Mir no valen res.

I la breu carta la remata així: «Este mandato es la prueba de mi afecto, confianza y reconocimiento expreso del gran esfuerzo que has realizado hasta ahora en la correcta dirección de las empresas, cuyos resultados son evidentes y por los cuales considero eres merecedor de este acto, que confío ampliar en el futuro.»

És a dir, li promet no sols el 20%, sinó que augmentarà la participació en el capital actual i futur. Se'n va feliç a Suïssa i deixa la feina a Àngel Surroca. I quan torna ja no se'n recorda de res del que havia promès de viva veu i per escrit. És a dir, de fet l'enganya: li diu que no es preocupi, que ho té tot arreglat, que ja s'ho trobarà al testament. Això fins poques setmanes abans de morir.

Allà, a Suïssa, entre el dring de l'or de Ginebra i la bellesa alpina de Villars-sur-Ollon, hi viu plàcidament, voluptuosament, al llarg de vint-i-quatre anys, en una bombolla de la qual es conserva molt poca informació. Se li coneix la representació de la dictadura paraguaiana del general Alfredo Stroessner davant l'Oficina de les Nacions Unides a Ginebra. Ja s'ha esmentat que el nivell de relació de confiança es reflecteix amb l'acollida del net del dictador a casa seva, a Barcelona. No se li coneix durant aquest període cap activitat ni científica ni filantròpica. Viu i deixa viure. Mentre, Àngel Surroca i el seu Equip multipliquen la fortuna de Pere Mir.

El 1996, un càncer de pròstata el sobresalta i el porta a resseguir els millors metges i hospitals d'Europa i Amèrica. Té 77 anys. Ja no viu ni deixa viure. Talla en sec la internacionalització del Grup que ell no havia creat i de la qual havia rebut i rebia imports quantiosos. És prou ric i sense fills per iniciar la seva tasca de mecenatge. Les satisfaccions íntimes se succeeixen.

El 1997 Pere Mir, amb 78 anys, que no havia exercit mai ni de científic ni d'empresari en termes homologables, crea el seu primer Consell d'Administració, que de moment només suposa una superposició complexa i coactiva en el dia a dia davant de l'empenya d'Àngel Surroca.

El procés d'erosió culmina en el desmembrament de Delsa el 1999 i en l'embrió del projecte de venda del Grup Derivados Forestales dissenyat el 2000, que provoca l'abandonament fulminant del director financer, Ramon Abella, esparverat pels plans destructius de Pere Mir.

Tot seguit Utiel morirà en tres temps: el 2000, es veta un magnífic projecte de transformació radical d'Utiel, el 2001 s'articula la solució provisional denominada Utisa, d'Utiel amb Finsa i El Corte Inglés, i finalment es força la venda el 2002. Entremig, el 20 de desembre de 2001, Ricard Fornesa presenta la dimissió irrevocable del Consell d'Administració, a la vista de la seva ficció i inoperativitat.

El 2002, Pere Mir, amb 83 anys, decideix abandonar Suïssa, crea el seu segon Consell d'Administració, amb el Banc Sabadell com a partner necessari d'una operació d'engi-

nyeria financera altament lucrativa per a l'entitat bancària, en la qual es ven el Grup Derivados Forestales a Ercros amb opacitat completa. El que havia de ser una manera de reforçar la internacionalització del Grup –així és com es va presentar en societat i així es va dur a terme l'adquisició de Casco Industrie a Bordeus– va ser en realitat una operació de salvament d'Ercros i dels interessos del Banc que la va promoure, amb un compromís de venda total i irrevocable signat amb la mateixa entrada del Sabadell el 2002.

El 2006, Pere Mir, amb 88 anys, va culminar les seves donacions més importants, des del punt de vista econòmic, que van ser a Finsa, amb el regal de Casco Industrie i el mercat francès, i a Ercros amb el *know how* acumulat incalculable d'Aicar, Fydsa i Poli-alco, aquestes dues últimes fàbriques amb les noves plantes dotades de la tecnologia més puntera, que es van posar en marxa just després de la venda. 601

IV

EL LLEGAT DE PERE MIR O ELS FORATS NEGRES DE LA SEVA BIOGRAFIA: SUÏSSA (1978-2002), CELLEX CHEMIE AG, A LUXEMBURG, ORIGEN DE LA FUNDACIÓ PRIVADA CELLEX, I EL TESTAMENT

A totes les entrevistes i a alguns articles apareix que el gran mecenes era refractari a la fama i als mitjans de comunicació. En realitat la premsa no es va preocupar mai de contrastar l'exactitud i la veracitat de la informació subministrada. I en realitat el gestor de la campanya de premsa va tenir molt d'interès a ocultar els fets més rellevants de la trajectòria de Pere Mir i es va repetir la història de les mitges veritats i les grans mentides. Sigui com sigui, no sembla gaire coherent amb la ciència i la sanitat la manipulació de la veritat.

Pere Mir, 24 anys de residència daurada a Suïssa (1978-2002), on va ser representant permanent del Paraguai del dictador Stroessner davant l'Oficina de les Nacions Unides de Ginebra (1981-1986)

El 1975 és l'any de la mort de Franco i aviat el clima de la cèlebre transició democràtica espanyola s'enrareaix amb els atemptats de Terra Lliure contra Josep Maria Bultó el 9 de maig de 1977 i contra Joaquim Viola el 25 de gener de 1978. Aquests fets coincideixen amb l'aparició del nom de Pere Mir, el 1978, a les llistes del Ministerio de Hacienda amb el número 20 dels contribuents més rics de Catalunya i aquesta llista es troba entre el material de l'organització terrorista.

Alarmat, el mateix 1978, amb 59 anys, el generós contribuent va decidir marxar del país i fixar la seva residència a Ginebra. I aquí el filó novel·lístic podria trobar una font inexhaurible d'intrigues.

Després de diverses incursions de Pere Mir amb el seu amic Javier de la Rosa per terres paraguaianes, per crear-hi, entre d'altres, un banc i una indústria del sector de la fusta,

es va convertir, gràcies a les seves habilitats diplomàtiques, gairebé per art de màgia, en representant permanent del Paraguai, davant l'Oficina de l'Organització de les Nacions Unides entre 1981 i 1986, a les ordres del general Alfredo Stroessner, el terrible dictador que va dirigir el seu país entre els anys 1954 i 1989.

Però la biografia oficial de Pere Mir reflecteix els fets així:

El Govern de Paraguai el va nomenar el 1980 Ambaixador Permanent del país a les Nacions Unides a Ginebra. Com a ambaixador del Paraguai, va assistir a les Assemblees Generals de les Nacions Unides a Nova York al llarg de dues dècades, un període ric en noves experiències durant el qual va conèixer de més a prop les problemàtiques de nombrosos països. Quan el 2001 va renunciar al càrrec, li va ser concedida la Gran Cruz de la Orden Nacional del Mérito, la màxima condecoració civil del Paraguai, per la seva contribució des de les Nacions Unides al procés de democratització del país i en especial a la defensa dels drets humans.

De col·laborar descaradament amb una dictadura ara se'n diu democratitzar. No s'esmenta en cap moment qui és el pretès demòcrata paraguaià que el va condecorar. En tot cas va coincidir en el temps de Luis Ángel González Macchi, el 46è president del Paraguai (1999–2003), prohom prototípic de república bananera, fill del sotscaip de la policia del general Stroessner i enjudiciat el 2006 pels seus comptes milionaris justament a Suïssa. Quina casualitat!

Només cal recordar un cop més que, en anar-se'n a Ginebra, Pere Mir li va dir a Àngel Surroca en referència a les seves empreses: «Jo ja he fet prou diners. Fes el que et doni la gana!» Aquesta seria la traducció col·loquial del text de la seva carta: «Tengo suficientes recursos económicos para vivir holgadamente sin problemas.» «Dejo en tus manos todos los negocios, según tu criterio, tal como lo haces desde hace tiempo.» No cal afegir res més.

Cellex Chemie AG, a Luxemburg, origen del nom de la Fundació Privada Cellex

La biografia oficial aclareix:

El nom Cellex està inspirat en el de l'empresa Cellex Chemie AG, amb la qual Pere Mir tenia relació. Tot i que el nom evoca la paraula cèl·lula en anglès (*cell*), no el va triar perquè tingués cap significat ni connotació particular, ni tampoc com a declaració d'intencions de les activitats que es proposava de finançar. Simplement li agradava el nom.

Gustos a part, la relació amb Cellex Chemie AG no era una relació qualsevol. Era el nom de la societat propietat de Pere Mir, ubicada al paradís fiscal de Luxemburg, amb què va operar en la venda del Grup Derivados Forestales, tal com consta a la pàgina web cnmv.es, de la Comisión Nacional del Mercado de Valores, amb data 14 de març de 2006:

BANCO DE SABADELL, S.A.

Transmisiones y adquisiciones de participaciones societarias

Ercros, S.A. ha suscrito en el día de hoy un contrato con Bansabadell Inversió Desenvolupament, S.A, empresa filial de Banco de Sabadell, S.A., y Cellex Chemie, A.G., para la adquisición del 100% del capital social de la sociedad Derivados Forestales Group, XXI. S.L. (Derivados Forestales), dando con ello entrada a estas dos últimas sociedades en el capital social de Ercros.

Número de registro: 64891

603

Sobta molt tant la predisposició a no dir les coses pel seu nom, com l'ús sistemàtic indiscriminat de circumloquis. Aquesta gestió insana de la informació accentua els dubtes sobre la bona administració i la bona reputació del llegat de la Fundació.

L'operació de compravenda de Cellex Chemie AG es va fer a través del Fortis Bank, de Luxemburg, on es van dipositar primer totes les accions del Grup Derivados Forestales, propietat de Pere Mir, justament per l'opacitat a prova de bomba del Gran Ducat de Luxemburg.

Tres errors elementals i l'espectre de l'Operació Final

Dins aquest context cal aclarir alguns errors elementals que s'han repetit més d'un cop extrets dels mitjans de comunicació. Resulta realment un misteri aquesta afirmació:

Va ser aquesta passió pel progrés científic i tècnic el que el va portar a crear la Fundació Cellex el 2003 amb els beneficis obtinguts de la venda de la seva empresa, Derivados Forestales. L'havia creat el 1942, poc després d'acabar la carrera a la Universitat de Barcelona.

Tres errors colossals en dues línies.

1. Pere Mir no va ser mai fundador de Derivados Forestales el 1942: les seves 164 primeres accions són del 1947, un regal de noces del seu sogre l'any de la refundació que ell va impulsar, com també va ser un regal el càrrec de conseller delegat, just el mateix any de la boda de la seva filla amb un pobre professor de l'Escola Industrial, uns mesos abans.

2. La venda del Grup Derivados Forestales va ser el 19 de maig de 2006 i la Fundació Privada Cellex es va crear el 2003, o potser el 2002, segons Viquipèdia, tres o quatre anys abans. En realitat va coincidir la venda del 45% de les accions del Grup Derivados Forestales al Banc Sabadell per 81,6 M€, el 29 de juny de 2002. Aquest preu es va calcular amb els beneficis obtinguts fins aleshores.

3. Pere Mir va acabar la carrera universitària el 1943 i el doctorat el 1946. Elemental, Mr. Watson!

Al costat d'aquests tres errors elementals, es creua la trama inextricable de l'Operació Final. Cal remarcar que l'acord amb el Banc Sabadell incloïa un augment de preu pro-

porcional, segons l'increment dels beneficis que es produïssin durant els anys 2003, 2004 i 2005 amb un topall de 36 M€. Fet que no es va produir mai. Miquel Alamany, nou conseller delegat posat pel Banc Sabadell, va complir bé a la perfecció les instruccions rebudes.

En tots aquests anys i en tots aquests passos la tresoreria del Grup va ser sempre molt alta, al voltant dels 48 M€, a causa dels 20 M€ de la venda de Delsa el desembre de 1999 i sobretot dels 30 M€ procedents de la clàusula executada de dissolució d'Utiel, S.A, el 15 de març de 2002. Aquesta alegria va trobar molts companys de viatge disposats a treure'n partit de l'operació i que no van parar de cantar-ne les excel·lències.

No queda gaire clar, tanmateix, si l'Operació Final, xifrada en una valoració de 109,8 milions d'euros, el maig de 2006, va satisfer plenament les expectatives del propietari.

La trama, subjecta a un intercanvi d'accions bastant creatiu, va ser tan dura per al mateix Pere Mir que, deu anys després, confessava a Àngel Surroca, a la penúltima visita abans de morir, a cau d'orella, que el principal beneficiat era una mala persona, que l'havia enganyat i estafat. La resposta de l'Àngel va ser: «Ja t'ho vaig dir el primer dia. Recorda la venda dels terrenys de Gualba.»

Informacions tergiversades

Resulta bastant curiós parlar de «passió» pel progrés científic i tècnic quan les seves primeres manifestacions de mecenatge són la Casa Pairal de Vilassar de Mar, dedicada a la memòria dels seus pares. La segona manifestació apareix el 1995, amb 76 anys, en el moment que a Pere Mir se li declara un càncer i fa una donació al biòleg Juan Carlos Izpisúa, amb qui viatja a Nova York per conèixer les intencions de l'investigador per regenerar el múscul del miocardi infartat, origen del Centre de Medicina Regenerativa de Barcelona. I aquest càncer, que rep l'atenció d'altres professionals mèdics implicats en el seu cas particular, sembla activar el seu fins aleshores desconegut mecenatge passional i desinteressat.

Aquí no es posa en dubte la seva curiositat universal, atesa la seva condició de doctor en ciències químiques, i particularment el seu interès en la medicina pel fet de tenir la mare impedida, sinó que es vol cridar l'atenció sobre el seu sobtat interès pel mecenatge.

No deixa de ser sorprenent comprovar la persistent inexistència del seu mecenatge científic durant els vint-i-quatre anys de la seva estada a Suïssa entre 1978 i 2002. És a dir, és més aviat una passió bastant domèstica i acomodaticia, una pulsio ajornada curiosament fins al 2003, quan ja tenia 84 anys, amb la creació de la Fundació Privada Cellex esmentada. Es tracta d'una mena de fundacions acusades justament de ser sovint un mètode relativament assequible de comprar parcel·les d'immortalitat, tan freqüents en l'àmbit eclesiàstic, o una tapadora fiscal distractiva de les grans fortunes.

No és gens exacte, sinó tot al contrari, parlar de la venda de Derivados Forestales per captar diners per al seu mecenatge. La necessitat de la venda del Grup en aquest sentit resulta injustificable. Els beneficis de Derivados Forestales podien haver millorat

l'import del mecenatge de la Fundació Cellex i, si es tenen en compte els beneficis dels successors d'una part de l'imperi de Derivados, es podrien triplicar. La simple continuïtat del Grup hauria estat la millor garantia de la política de mecenatge.

La venda va suposar un gran negoci inconfessable per als intermediaris financers que la van promoure i els consellers «amics» vinculats a operacions tan fosques com les de Grand Tibidabo de les últimes dècades i determinats professionals mèdics assedegats d'ingressos que no sempre ha quedat clar si han anat a parar a les seves recerques i que han estat recompensats, entre d'altres, amb accés a magnífiques propietats que havien estat de Pere Mir. 605

A l'entrada de la Viquipèdia sobre Pere Mir Puig s'afirma:

«L'any 2002, va crear la Fundació Cellex, que ha liderat en els darrers anys les aportacions del sector privat al progrés científic de Catalunya. Alguns projectes que ha finançat són l'Institut de Ciències Fotòniques, el Centre de Recerca Biomèdica de la Universitat de Barcelona, l'Institut d'Investigacions Biomèdiques August Pi i Sunyer (IDIBAPS), l'Institut d'Oncologia Vall d'Hebron, i el programa CiMs+CELLEX de beques per a alumnes de batxillerat especialitzat en ciències i matemàtiques.

L'aportació a l'ICFO [Institut de Ciències Fotòniques] va ser la donació de mecenatge científic més gran feta a Espanya, i va permetre de construir l'edifici Nest, que es va inaugurar el juny de 2012.

De perfil molt discret, es calcula que, entre 2004 i 2010, la seva fundació va finançar amb 62 milions d'euros diferents instituts científics.»

Aquesta informació no ha estat mai oficialment actualitzada i el 2017 fonts oficioses la multipliquen per dos i parlen de 120 milions sense cap mena de noves concrecions.

La mort li arribava envoltat aparentment d'una reserva absoluta. La informació periòdica sobre la seva persona i sobre l'origen de la seva fortuna era deliberadament i selectivament escassa, poc transparent, plena de distorsions i d'inexactituds.

Una informació, filtrada des de fa anys per la mateixa Fundació Privada Cellex, alimenta tesis molt curioses, que es repeteixen al llarg de la biografia oficial. Per exemple, el postulat inèdit i gairebé científic, quasi un axioma, segons el qual el filantrop Pere Mir assegura que «es viu molt més tranquil sense ser famós». Una apreciació digna de millor causa. Així com l'excelsa i també ben intencionada pretensió que segueix:

Prefereixo que el protagonisme el tinguin els investigadors, que són els que fan una feina veritablement important, i que el reconeixement el tingui Cellex. Jo, personalment, no necessito que em coneguin.

Una proclama francament incongruent en boca d'un home que s'oblida de posar en valor els seus equips, els seus investigadors. Ell, contràriament al que afirma, no és

l'inventor d'una sèrie de patents que no ha patentat mai. És més: no esmenta mai en cap moment els científics que van treballar per a ell, les patents i els assoliments dels quals s'apropia amb un menyspreu absolut d'ells i de la seva obra científica i industrial, com el Dr. Lluís Eek i el Dr. Marcel Ciutat, per no citar-ne una dotzena més de noms. Unes vides dedicades durant tants anys a fer gran la seva fortuna i que reben per paga l'oblit deliberat. I l'escarni que el suposat gran químic afirmi que prefereix que «el protagonisme el tinguin els investigadors». No els seus, és clar.

Aquesta actitud il·lustra la categoria ètica d'una biografia sotmesa a una sèrie de flagells morals que busca, en el mecenatge de l'última etapa de la seva existència, l'únic contrapès o l'única tapadora a una vida gens exemplar en cap dels seus aspectes centrals.

La biografia oficial repeteix que «la seva vida mereixeria ser explicada en una novel·la o una pel·lícula». I, efectivament, es troba a faltar, no la novel·la, que ja vindrà, sinó una biografia fiable, que expliqui els fets, desbrossi els interrogants i perfili la seva constel·lació marcada per l'astre resplendent de la sort.

«Va deixar l'ensenyament per dedicar-se de ple als seus negocis» i, més exactament, per donar lliure curs al seu desig de pujar graons en l'escala social, a la necessitat indèstria d'acumular riquesa i poder i d'expressar la sensació de domini sobre els seus assalariats i fins i tot familiars. I, d'una manera molt especial, l'afany de figurar a prop de la jet set i de la monarquia o d'una dictadura sud-americana, sense cap mena d'escrúpols ètics i polítics.

Cal, sens dubte, comentar algunes de les afirmacions habituals en boca de Pere Mir, perquè grinyolen respecte als fets. No són certes ni falses, sinó tot al contrari. Es pot llegir:

L'empresa va triomfar gràcies a una tècnica per extreure formol de la fusta. «Fins aleshores s'obtenia el formol diluït», recorda Pere Mir. «Se'm va ocórrer com produir formol concentrat. Podia sortir malament perquè hi havia el risc que quedés tot solidificat. Havia de fer una inversió i podia perdre-ho tot. Però em vaig poder arriscar, perquè jo era l'inventor, el director de l'empresa i el propietari. Si hagués estat l'inventor, però no el director, o el director, però no el propietari, no ho hauria pogut fer.» Mir es va convertir així en un emprenedor quan encara ningú no parlava d'emprenedors.

Atribuir-se que va ser l'inventor del formol concentrat sembla una distorsió excessiva en una època d'equips de recerca, quan ell justament va tenir el mèrit d'iniciar l'Equip de Derivados. Proclamar les seves qualitats d'emprenedor, quan encara ningú no parlava d'emprenedors, és inadequat i, en tot cas, s'hauria de circumscriure al moment inicial des del seu Laboratori Síntor, quan fabricava sulfamides i àcid tioglicòlic, amb l'ajut del Dr. Francisco Buscarons, rector de la Universitat de Barcelona, fins a l'arribada el 1957 de Lluís Eek i poc temps després de Marcel Ciutat.

Pere Mir pot celebrar la seva perspicàcia a l'hora de trobar col·laboradors i podria vanagloriar-se en part del gran Equip que ell va iniciar, tant des del punt de vista cien-

tífic, com des del punt de vista de la gestió empresarial. Però, l'apropiació unipersonal que ell fa de tot plegat, o algun suplantador seu ha pretès que ho fes, per dir la pura veritat, és indefensable. Els seus col·laboradors van fer molt més per ell que ell pels seus col·laboradors. L'abisme que separa la visió que s'ha volgut donar d'ell i la seva personalitat és insalvable.

Cal dir d'entrada que les afirmacions emeses amb motiu de la seva defunció segons les quals Pere Mir va ser un gran químic i un gran empresari són una lloable expressió d'agraïment pels diners rebuts. Però es fan des del desconeixement o, segurament, des d'una desinformació interessada, que costa d'entendre. Ell va renunciar d'entrada a explotar les seves capacitats de científic que, sens dubte, duia dins, i va preferir delegar la recerca en un equip científic i al mateix temps delegar també des dels primers anys seixanta la gestió empresarial.

607

La idea de l'extracció del formol de la fusta, a partir del metanol, va ser una aportació de Lambiotte, que ja ho feia des del 1901, traslladada per Mr. Couttor, tots dos ja esmentats. Els responsables d'estudiar la manera de portar a la pràctica la idea de passar de formol diluït a concentrat i fer-ne el seguiment van ser el Dr. Eek i el Dr. Ciutat. Si el projecte va tirar endavant i es va disposar de l'acompanyament empresarial que requeria, va ser perquè Àngel Surroca ja havia resolt els problemes bàsics de Derivados Forestales, tant de fabricació com, sobretot, de comercialització.

El joc de paraules entre inventor, director i propietari és com una endevinalla no gaire precisa ni adequada al context real. Delegades en terceres persones les funcions d'inventor i de director de la companyia, va mantenir, en canvi, amb mà de ferro el tema de la propietat. Sempre va ser el propietari. I per això mateix no resulta gaire elegant l'oblit sistemàtic dels seus col·laboradors universitaris i no universitaris.

No encaixa tampoc l'afirmació que «no li han interessat mai els números». Comptat i debatut, no va tenir cap més al·licient. Potser el mar. Ni el sexe ni l'art ni cap altre hobby. Justament només aquest interès per la seva faceta de propietari explica la seva voracitat crematística en l'adquisició de les accions dels nombrosos petits socis de l'antiga Derivados. Cada operació de recompra podria ser en cada cas un capítol d'intrigues sofisticades. I, en especial, la destrucció fins a la tortura psicològica de la seva pròpia família, que no forma part dels objectius d'aquest llibre, dona per a una gran novel·la.

No encaixa tampoc amb la realitat quan s'afirma que «li parlaves de balanços i no el feies vibrar, encara que fossin excel·lents». Hi ha constància com algunes suspensions de pagaments li van provocar depressions injustificades, perquè no van afectar mai la marxa ascendent de la companyia. I els seus trasbalsos probablement tenien altres causes.

El testament o el forat negre més negre

La mort de Pere Mir va ser el 10 de març de 2017 i el seu testament o la successió dels seus testaments i variants sospitosament hològrafes són un misteri zelosament guardat pels marmessors de la seva fortuna. El precedia la fama de ser el mecenes científic més important de la ciència i la sanitat catalanes. Es parlava d'una xifra impactant: 120 milions d'euros. Una xifra multiplicada per dos pel seu diguem-ne marmessor,

que no ha estat mai acreditada en els comptes que haurien de ser públics de la Fundació Privada Cellex, que tenia Pere Mir com a patró únic i Jordi Segarra com a administrador de Dret.

Aquesta Fundació manté un funcionament altament anòmal amb la cobertura d'un consell afavorit per contraprestacions bastant fosques. I, per no tenir, no té ni web amb domini propi. Més aviat s'aprofita de l'altaveu propagandístic, tampoc no gens clar i, per tant, sospitós, de les pàgines webs dels organismes beneficiats per la munificència de Pere Mir. *Pecunia non olet*, un llatínorom cíníc que deien que va dir l'emperador Vespasià (69-79 dC), que explica que els diners no fan olor, encara que procedeixin de taxes abusives dels urinaris públics, que va imposar i que van enriquir el gran mandatari romà.

I encara que pugui semblar que la història de Pere Mir i la de Derivados Forestales siguin la mateixa, la realitat ens ensenya que en la seva part més determinant no sols no són la mateixa cosa, sinó que un abisme les separa. Pere Mir és, això sí, el factor dominant de la propietat. Però la vida, la realitat i el projecte empresarial de Derivados Forestales és molt més Àngel Surroca que Pere Mir. Només cal remetre's als fets.

El camí que va des de les 164 primeres accions de les 2.103 accions totals de 1947 de Derivados Forestales fins aconseguir ser l'únic propietari de la totalitat de les accions en el 1972 és un misteri, per dir-ho d'alguna manera. Des de 1972 Pere Mir veu multiplicat el valor de les seves accions i els ingressos milionaris als seus comptes corrents, a Barcelona, a Suïssa, a Luxemburg, a Nova York i en altres llocs, i en cap moment no es planteja fer honor a la paraula donada, malgrat les seves promeses, escrites i signades per ell, dirigides el 30 de setembre de 1974 a Àngel Surroca Surroca, i el 19 d'abril de 1978 a Àngel Surroca Surroca i al seu fill, Francesc Surroca Cabeza, fillol de Pere Mir i de la seva dona Núria Pàmias.

A la primera carta, adreçada en exclusiva a Àngel Surroca Surroca, tot i que ja apareixen genèricament els seus hereus legítims, li prometia el 20% del capital de la nova empresa Fydsa.

A la segona carta, de 19 d'abril de 1978, es refermava en el 20% del capital de Fydsa i l'ampliava a Derivados Forestales. I, a més, incloïa un paràgraf, que avui és un escarni sagnant, dedicat al seu fillol, Francesc Surroca Cabeza: «En cuanto a Francesc te aconsejo, como querido ahijado nuestro, que continúe con su educación y formación pensando que, en el futuro, puede incorporarse a nuestro equipo y por tanto participar en el manejo de nuestros negocios.»

La generositat del sogre i de Miquel Pich Aguilera, accionista i president del Consell d'Administració dels primers anys envers Pere Mir Puig no es va veure reflectida després en el seu «fill» putatiu Àngel Surroca. I no només va ser incapaç de mantenir unes promeses i fer-les realitat, sinó que va arribar a incomplir, després de la seva mort, unes promeses de paraula, a més a més deixades per escrit en aquestes cartes i, encara més, amb accions encaminades a «a tal efecto, para hacerla efectiva».

Resulta altament incompreensible el tractament de l'herència del sogre Josep Pàmias Corrons i del fill Josep Pàmias Gibert, el germà de la dona de Pere Mir, que formaven part de l'entorn familiar més directe de la família Mir-Pàmias. Tot fa pensar en l'incompliment de les seves promeses i en el segrest de l'herència de l'avi, del pare i dels oncles per part dels marmessors.

Segons el Certificat Literal del Registre Civil de Barcelona hi ha set testaments, davant el notari Xavier Roca Puig: sis sota la fórmula de testament obert i l'últim sota la variant de pacte successori. El primer testament data del 8 de novembre de 1989; el segon, del 27 d'octubre de 1995; el tercer, de 25 d'abril de 2002; el quart, d'1 de juliol de 2010; el cinquè, de 23 de maig de 2011; el sisè, 28 de maig de 2013. El setè i últim és un pacte successori signat l'11 de gener de 2017, just dos mesos abans de la seva mort.

609

Seria desitjable que els marmessors tinguessin en compte l'exemple d'Alfred Nobel, encara que amb l'esment de tan noble pròcer no voldria induir a error i que algú es pensés que les seves vides o les seves donacions o els seus marmessors tinguin algun punt de semblança.

V

LA MORT ANUNCIADA DE LA FUNDACIÓ PRIVADA CELEX DE PERE MIR EL 2020 I LA BONA GESTIÓ DELS FONS HERETATS

Trasbalsats pel dolor de la pèrdua del més gran mecenes de la ciència i la sanitat catalanes, el 10 de març de 2017, a l'hora declarada de les 22:50, arribava a la seva fi corporal Pere Mir, acompanyat no per la família directa, sinó pels marmessors, que van actuar amb total secretisme, evitant la família directa, degudament alligonats per l'exemplaritat de les desconegudes instruccions que suposadament va deixar per escrit abans de la seva mort.

La certificació literal del Registre Civil de Barcelona reproduceix:

Domicilio último: CHALET SAINT STOFFAN. VILLARS-SUR-OLLON. SUIZA
DEFUNCIÓN:
Día: diez de marzo de dos mil diecisiete
Hora: veintidós horas cincuenta minutos
Lugar: c/MODOLELL, 10, ÁTICO 1ª
BARCELONA

El enterramiento será en: INCINERACIÓN

DECLARACIÓN DE
D. JESÚS SÁNCHEZ LINARES
En su calidad de: MANDATARIO

Domicilio: c/ SANCHO DE ÁVILA 2
BARCELONA

COMPROBACIÓN

Médico: JOSEP MARIA TABERNERO CATURLA (24490)
Colegiado núm.: 24490 DE BARCELONA. Número del parte: 0129514/14
Hora: doce horas diez minutos
Fecha: once de marzo de dos mil diecisiete

SIGUEN FIRMAS

Funcionario Delegado D/Dña: ANA MARÍA PUY CIRERA
REGISTRO CIVIL DE BARCELONA

No van passar ni una hora i vint minuts entre l'últim alè de Pere Mir a les 22:50 h. del dia 10 de març i la presència de la funerària en el domicili del carrer Modolell 10, àtic 1^a, per recollir el cadàver, a les 12:10 h [sic, en realitat 00:10] del dia 11 de març, amb el testimoni de Josep Maria Tabernero Caturla, el seu metge de referència i un dels beneficiats de part de la fortuna de Pere Mir, en forma de donacions a l'Hospital de la Vall d'Hebron.

Les nebodes van ser avisades de la mort de l'oncle –l'una, poc temps després de produir-se el decés, i l'altra l'endemà a les 7 del matí–, amb instruccions d'anar a Modolell, 10, per fer companyia a la seva tia Núria Pàmias, la dona de Pere Mir, quan es despertés. En arribar, no van poder ni tan sols poder acomiadar-se d'ell, perquè ja no hi era. Resta per aclarir com es va acreditar la voluntat d'incineració de Pere Mir Puig, la localització del forn crematori utilitzat (aleshores funcionaven el de Collserola i el de Montjuïc) i l'hora de la incineració. Se sap que una de les nebodes va voler anar a recollir les cendres al tanatori per portar-les al cementiri de Vilassar de Mar, acompanyada per un dels marmessors, com a mínim, tal com es va fer.

Avui, gràcies a Déu, tres anys després d'aquests fets tan luctuosos i tan habituals, i gràcies a la formidable edició d'*El llegat de Pere Mir (1919-2017)*, la societat disposa, finalment, d'un minucios inventari del nombre total de donacions, que assoleix la xifra impressionant de 289, repartides així: Construcció, 14; Equipament, 66; Manteniment, 5; Projectes d'investigació, 107; Programes educatius i científics, 11; Càtedres universitàries, 4; Beques, 37; Ajudes socials, 45.

Sigui com sigui, resulta curiós constatar que la missa de comiat, organitzada per al dijous, 16 de març del 2017, a les 12 hores, a l'església parroquial Sant Joan de Vilassar de Mar, estigués tan marcada per l'austeritat i la sobrietat, i la falta d'agraïments i d'assistència d'alguns d'aquests beneficiats.

Al mateix temps que es fan públiques aquestes donacions es comunica que la bona gestió dels fons, amb xifres i imports sense consignar, ha arribat a la seva fi, d'acord amb la programació establerta pel mateix Pere Mir. Els dissenys d'aquesta gesta magnànima, començada el 2003, però que es remunta a les seves primeres modestes dona-

cions dels anys cinquanta a la Casa Pairal de Vilassar, fundada el 1908 per Jaume Puig Mir, i continuades durant els anys seixanta –l’homenatge generós del fill únic a la seva mare morta el 1964 i al seu pare nomenat «Vilassarenc de l’Any» el 1974, poc abans de morir–, van ser pautats amb tot detall, segons consta en *El llegat de Pere Mir*:

Pere Mir va tenir present en tot moment que les fundacions que havia creat no generarien recursos propis. Eren l’instrument per canalitzar el seu patrimoni d’una manera endreçada cap a les donacions filantròpiques, però sabia que un dia s’acabaria el patrimoni i, per tant, s’acabarien les donacions i les fundacions s’haurien de dissoldre.

611

Tot i així va voler evitar que les contribucions s’interrompessin d’una manera brusca i deixessin sense recursos d’un dia per l’altre les persones i entitats a les quals havia ajudat. Va donar gran part del seu patrimoni en vida, però va deixar fons suficients perquè les fundacions complissin tots els compromisos adquirits.

A més, va deixar indicacions precises d’algunes accions a executar quan ja no hi fos. Per complir aquests compromisos va designar com a marmessors el seu estret col·laborador Jordi Segarra, el metge Josep Taberner i l’advocat i assessor fiscal Joan Capellas. També va demanar a Jordi Segarra que assumís la presidència de les fundacions.

La majoria dels compromisos expiren entre el 2018 i el 2020 i no seran renovats. Els fons romanents es destinaran, a més d’alguns projectes puntuals, a garantir la continuïtat de tres iniciatives a deu anys vista.

Les tres iniciatives afavorides per una certa continuïtat a deu anys vista són: primera, la Casa Pairal de Vilassar, que es troba en una situació econòmicament solvent i que, segons el Dr. Esteve, «l’any 2003, degudament remodelada, va ser cedida a la Generalitat de Catalunya»; segona, la Càtedra Mir-Puig a la Universitat Politècnica de Catalunya; i tercera, que és doble, l’Institut de Ciències Fotòniques (ICFO) i el Vall d’Hebron Institut d’Oncologia (VHIO).

Convençuts que Jordi Segarra Pijuan, Josep Taberner i Joan Capellas Cabanes van acompanyar les últimes hores del Dr. Mir i van prendre totes les precaucions necessàries per no perdre ni un bri de pols del devessall d’aquest manà celestial, que ha generat tants elogis incondicionals, que ha esperonat tantes vocacions i tantes més que se’n multiplicaran, se sent encara més l’apassionada i justa necessitat de conèixer de primera mà la fidedigna transcripció de les últimes voluntats del gran mecenes i la mesura exacta de les persones afavorides per la seva immensa generositat.

No cal ser un Sherlock Holmes per endevinar que aquest trident espectacular de marmessors ha executat amb encert les voluntats de Pere Mir per preservar l’interès general, que comença per ells mateixos, i que continuaran impulsant amb tanta probitat com intel·ligència el destí, en definitiva, d’aquest llegat amb una obsolescència tan ràpida, tan endreçada, tan sensacional i tan ben programada.

És cert que Pere Mir en vida afirmava que era partidari de donacions fortes a projectes importants amb data de caducitat i que detestava la vida lànguida dels rèdits de fortunes que perden impuls amb el pas dels anys. I cal recordar que, en vida, en el millor dels casos, el seu mecenatge importantíssim s'ha xifrat en 120 milions d'euros, un import que es troba molt lluny del seu patrimoni. S'ha intentat a tort fer creure que tanta generositat en vida havia deixat exhaustes les seves arques. Res més lluny de la veritat. Per això costa molt d'entendre que en només tres anys s'hagin eixugat les fonts de les Fundacions Privades Cellex i Mir-Puig. I alhora resulta menys justificable i més inquietant l'opacitat de la gestió dels fons heretats.

Sempre és bo de recordar exemples de referència, com el testament d'Alfred Nobel, que va delegar en uns marmessors que el van fer públic immediatament. Els executors testamentaris van ser Ragnar Sohlman i Lilljequist Rudolf, que van crear la Fundació Nobel (Nobelstiftelsen) per tenir cura de la fortuna de Nobel i organitzar-ne els premis. I van haver de litigar amb els nebots i fins i tot amb les autoritats. Nobel va donar el 94% dels seus béns, 31 milions de corones sueques, per crear els cinc Premis. I aquesta herència es va sotmetre a l'aprovació i el control del Parlament Noruec i de les diferents Acadèmies sueques implicades, així com el Parlament Suec. L'any 1901, el rei Òscar II, rei de Noruega i de Suècia, presidí el lliurament dels primers Premis Nobel, la dimensió internacional dels quals va establir, més enllà de la voluntat testamentària del seu fundador, en vistes a la projecció de Suècia que comportaven.

Independentment de la magnitud de l'aportació de Pere Mir al teixit social, aquesta transparència honoraria la gestió dels marmessors, que, en menys de tres anys del seu traspàs el 2017, ja van anunciar per al 2020 la dissolució de la Fundació Privada Cellex. En la Fundació haurien d'aparèixer fons econòmics importants dipositats durant anys i amb anterioritat a la mort de Pere Mir a bancs de Luxemburg, Suïssa, Londres, Nova York, provinents de la seva fortuna personal. No se sap quin ha estat el seu destí concret. No se sap tampoc el destí dels *royalties* de les seves patents, així com el destí de la venda de les seves propietats i els seus continguts i, en conclusió, el final aparentment controlat de la copiosa fortuna de Pere Mir.

Dins *El llegat de Pere Mir* es dona el detall fins a l'extenuació de 289 donacions i no apareix la inversió realitzada al costat. Més que un llegat sembla l'aparador d'una estafa. La tapadora d'una obstrucció fiscal que s'intenta dur a terme amb les medalles de les donacions.

Potser, des del punt de vista d'honorar la memòria d'una personalitat, el punt més sorprenent és que no s'hagi previst enlloc un espai museïtzat, ja sigui físic, ja sigui virtual, dedicat al mecenes. Potser a la seu de les mateixes Fundacions, si és que no desapareixen algun dia sense deixar rastre, on es puguin veure i contemplar en directe els escrits tan emotius de què es parla en el llibre esmentat, si més no pensant en l'emoció dels nois que reben ajuts que aleshores podrien familiaritzar-se amb el geni de les seves beques. Tanmateix, en aquest volum propagandístic, els documents de les seves famoses patents, els testimonis de la seva trajectòria científica i els papers i les cartes de la seva intimitat tan ben preservada brillen per la seva absència. Potser és una idea que ja es troba en un procés molt avançat de realització i serà una gran

notícia qualsevol dia. Però més aviat pels rumors que arriben de les cases de subhasta i dels refusos d'alguns galeristes i antiquaris tot està en venda i s'està venent de qualsevol manera i els mateixos marmessors fan patent amb la seva participació en el repartiment de béns la clara consciència que no hi ha res a guardar ni a ensenyar.

Potser és una percepció errònia i es pensa fer una donació d'aquests materials a algun dels Arxius Nacionals o dels Museus Nacionals que avui acullen gratuïtament els béns dels generosos pròcers, ja sigui de col·leccions d'art, que, per poc interès que poguessin tenir, alguna peça notòria devia retenir una fortuna rellevant. També hi ha acreditats museus de rellotges i de sabates, dues de les grans passions del mecenes, entre d'altres, com la primera gran passió pels vaixells i pel mar.

613

Si més no, calia preservar seixanta-quatre anys d'escriptures i contractes, plànols i màquines de les grans factories, així com algun record fotogràfic o les mostres d'afecte del seu entorn familiar.

Què se n'ha fet de la documentació curosament arxivada al seu sanctasanctorum, al segon pis del Passeig de Sant Joan 15, on van viure els seus pares i ell va utilitzar per als seus moments més íntims?

Què se n'ha fet del contingut de totes les seves residències, dels objectes personals, de les joies amb grans brillants heretades per Núria Pàmias i les seves pròpies, de l'excel·lent col·lecció de rellotges de Pere Mir, de la pinacoteca i especialment de la biblioteca de Pere Mir?

Què se n'ha fet dels mobles de disseny i de les obres d'art de la 5a planta del Passeig de Sant Joan, 15?

Sembla com si tot hagués estat sotmès a la purificació de les flames. O potser alguna solució més expeditiva com el desguàs i el desballestament.

Si del contingut es passa al continent, caldria aclarir què se n'ha fet de l'edifici sencer del Passeig de Sant Joan núm. 15 i de les dues plantes del núm. 13? Què se n'ha fet de la residència de la Pleta de la Vall d'Aran, de les dues propietats de Suïssa (Ginebra, Villars-sur-Ollon), del llegat dels Pàmias-Corrans del Vapor de Can Gramunt-Can Pàmias, de Sant Celoni, dels dos habitatges de Barcelona al carrer Modolell 10, de la finca de Gelida i de la casa de Vilassar de Mar? Què se n'ha fet de les finques de l'Argentina, on vivia uns cosins i sobretot una cosina que havia estat durant molt de temps titular beneficiària de molts comptes de Pere Mir?

Ercros no va voler el terreny urbà del municipi de Sant Celoni on va estar la fàbrica de Derivados Forestales, S.A., i es va crear una societat entre Pere Mir-Cellex 55% i el Banc Sabadell 45%. Què se n'ha fet, d'aquesta societat, i del terreny amb un projecte immobiliari que es va valorar, en el seu dia, en 5.000 milions de pessetes i que estava disposat a pagar Manuel Jove, president de Fadesa, de Galícia?

On ha anat a parar el seu últim vaixell *Danae* de 36 metres? Què se n'ha fet dels seus amarratges en diferents ports, entre ells els de Barcelona, Eivissa i Formentera, especialment valuosos?

Ha estat tot tractat amb el decòrum i la pulcritud que el seu llegat es mereix i es mereixeria en el futur?

Al costat del continent i del contingut, caldria abordar una investigació a fons del factor financer a l'estranger. La quota nacional de la seva hisenda era la part més petita. Tot fa pensar que el Departament de Justícia i la seva Direcció General de Dret i d'Entitats Jurídiques, que té al seu càrrec el registre i la supervisió de les fundacions, no estan en condicions de seguir de prop les mil variants de cada fundació. Però des d'aquí s'alça la veu perquè es vetlli per la continuïtat d'una fortuna estimada com a mínim entre 400 i 600 milions i que, en funció de la rendibilitat de cada inversió, la forquilla es podria haver multiplicat fàcilment per dos. En el moment de la seva mort, Pere Mir podria encara disposar de fons importants a Luxemburg. També operava amb el Pictet Group, el segon banc suís, privat i de serveis financers, ubicat a Ginebra, a través de Sergio Mir, coincidència casual. I també operava a través de Cynthia Müller amb la JP Morgan Chase, de Nova York, i a través d'aquests tenia inversions a Borsa i, molt especialment, al NASDAQ, on podia haver assolit ingressos rècord.

614

VI

L'ESPERIT DE L'EQUIP SURROCA SOBREVIVrà

Aquesta és la primera vegada en la història en què un conseller director general no propietari de la companyia i el seu grup de professionals expliquen la seva pròpia història empresarial: els seus 52 anys de fidelitat i lleialtat a un projecte empresarial compartit amb un Equip que li va donar una entitat que encara avui perdura sota unes altres sigles.

Aquest llibre pretén fer justícia a les persones i fer honor a la veritat de la història del Grup Derivados Forestales aportant un raig de llum sobre la figura de Pere Mir. Com a mecenes de la sanitat i la ciència catalanes, gaudeix d'una llegenda mediàtica difosa interessadament per crear una bona imatge impossible de salvar per la seva manca d'honestedat i per l'operació de lucre que s'amaga darrere la seva mitificació.

Pere Mir va desaparèixer de Barcelona el 1978, amb unes promeses a Àngel Surroca, que no va complir mai. Va residir 24 anys a Suïssa de 1978 a 2002, i va representar sense cap escrúpol els interessos de la dictadura del general Stroessner a l'oficina del Paraguai a Ginebra davant les Nacions Unides.

A la seva vellesa, entre 1996 i 2006, va voler liquidar una fortuna inesperada per obtenir unes parcel·les de glòria i va destruir una part important de la riquesa que va ser creada per la suma d'intel·ligències i voluntats de l'Equip de persones, al llarg de molts anys, que van donar ales arreu del món al Grup Derivados Forestales. Va deixar

en segon terme les persones fidels que l'havien acompanyat sempre i va dilapidar una gran part de la riquesa creada i una posició líder empresarial i industrial en el món.

En definitiva, cal insistir que qui va fer possible totes les donacions que Pere Mir va lliurar generosament a la posteritat van ser les dones i els homes de l'Equip Surroca, que per això mereixen ser reconeguts per la societat com els veritables mecenes.

Era un desig sovint expressat per Pere Mir el d'emmirallar-se en els països més avançats. Aquest és el cas del testament d'Alfred Nobel, escrit a mà, en suec, en quatre pàgines, on apareixen els beneficiaris amb noms i cognoms, nebots i nebodes fills dels seus germans i fins i tot fills i filles d'aquests, amb les quantitats i els bancs implicats en la deïxa. A continuació, s'hi pot llegir l'establiment dels Premis Nobel, amb els noms i les signatures dels testimonis.

615

És per això que és una expressió justa i legítima, a la cloenda d'aquesta història relacionada pels protagonistes de la fortuna de Pere Mir, que la societat civil i política exigeixi saber una informació fidedigna de la destinació final de cada un dels béns del llegat del gran mecenes, tant del continent com del contingut.

A tots els que han participat en aquest llibre, els agradaria tenir la plena convicció que la riquesa generada s'ha invertit de la millor manera possible i ha estat ben administrada amb honestedat i liberalitat pels seus desinteressats marmessors.

De la fusta a la fusta vol trencar aquest espèc silenci al voltant de l'herència de Pere Mir i liderar un moviment de justícia, en el qual tothom hi pot participar, des de l'observador més llunyà, fins als més directament beneficiats, passant pels òrgans rectors de les institucions que tenen la missió de vetllar pel bé públic.

L'Equip Surroca sap que sense la seva aportació la Fundació Privada Cellex i la Fundació Privada Mir-Puig no existirien. I, per tant, no s'ha d'entendre la petició de l'explicació de la veritat com una esmena a la totalitat dels beneficis que hagin aportat, aportin o aportaran les activitats de la Fundació Privada Cellex i la Fundació Privada Mir-Puig.

L'esperit de les dones i dels homes de l'Equip Surroca sobreviurà a la propietat del Grup Derivados Forestales i s'inscriu amb majúscules al mapa del progrés científic i de la prosperitat humana.

El secret de totes aquestes gestes es troba a la base de les virtuts de l'Equip Surroca, que es desgranen una a una en el present llibre. Es tracta d'un llibre col·lectiu, escrit amb més de cent mans, amb l'emoció d'haver compartit una aventura apassionant al llarg de més de cinquanta anys, i amb la satisfacció de compartir encara ara aquella vibració especial que va animar tot l'Equip. Equip que no es limita a un centenar de mans sinó als milers de mans que van participar i van fer possible la construcció i l'èxit de tot el Grup arreu del món.

A tots ells, els autèntics protagonistes, l'homenatge de la memòria, la memòria de la feina ben feta. L'esperit de l'Equip Surroca sobreviurà!